

Саветодавна комисија за људска права

седиште мисије УНМИК-а, Приштина, Косово, електронска пошта hqar-unmik@un.org, телефон +381 (0)38 504 604 локал 5182

МИШЉЕЊЕ

Датум усвајања: 23. октобар 2015. године

Предмети бр. 153/09 и 181/09

Лидија МИЛЕНКОВИЋ

против

УНМИК

Саветодавна комисија за људска права, на заседању одржаном 23. октобра 2015. године, уз присуство следећих чланова:

Марека Новицког, председавајућег
Кристин Чинкин
Франсоаз Тулкенс

Уз помоћ
Андреја Антонова, извршног службеника

Узевши у обзир изнад поменути жалбу, уложену сагласно члану 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права,

Након већања, доноси следеће закључке и препоруке:

I. ПОСТУПАК ПРЕД КОМИСИЈОМ

1. Обе жалбе су уложене 8. априла 2009. године и уписане су 30. априла 2009. године.
2. Дана 2. фебруара 2011. године, Комисија је од жалиоца затражила додатне информације. Није добијен никакав одговор.

3. Дана 6. априла 2012. године, Комисија је одлучила да споји предмете, сходно правилу 20 Пословника Комисије.
4. Дана 23. априла 2012. године, жалбе су прослеђене Специјалном представнику Генералног секретара (СПГС)¹, како би се добиле примедбе УНМИК-а на прихватљивост предмета.
5. СПГС је доставио УНМИК-ов одговор 4. јуна 2012. године.
6. Дана 17. августа 2012. године, Комисија је прогласила предмет бр. 153/09 прихватљивим, а предмет 181/09 делимично прихватљивим.
7. Дана 10. септембра 2012. године, Комисија је проследила своју одлуку о прихватљивости СПГС-у и затражила је УНМИК-ове примедбе на меритум жалби, као и копије истражних списа који се односе на предмет.
8. Дана 21. новембра 2014. године, СПГС је доставио УНМИК-ов одговор у вези са меритумом жалби, заједно са копијама истражних списа.
9. Дана 2. јула 2015. године, Комисија је од УНМИК-а затражила да потврди да ли се објављивање истражних списа у вези са предметом може сматрати коначним.
10. Дана 3. јула 2015. године, УНМИК је доставио свој одговор.

II. ЧИЊЕНИЦЕ

A. Општи преглед догађаја²

11. Предметни догађаји су се одиграли на територији Косова током оружаног сукоба и наставили након успостављања Привремене административне мисије Уједињених нација на Косову (УНМИК), јуна 1999. године.
12. Оружани сукоб током 1998. и 1999. године између српских снага с једне стране и Ослободилачке војске Косова (ОВК) и других оружаних групација косовских Албанаца с друге стране добро је документован. Након неуспеха међународних напора за решавање сукоба, 23. марта 1999. године, Генерални секретар Северно-атлантског споразумног савеза („НАТО“) објавио је почетак ваздушних напада на Савезну Републику Југославију (СРЈ). Ваздушни напади су почели 24. марта 1999. године, а

¹ Списак скраћеница и акронима садржаних у тексту дат је Прилогу.

² Списи на које се Комисија позива при навођењу овог општег прегледа догађаја су следећи: ОЕБС, „Како виђено, тако речено“, 1. том (октобар 1998 – јун 1999) и 2. том (14. јун – 31. октобар 1999); тромесечни извештаји Генералног секретара УН-а о Привременој управи мисије Уједињених нација на Косову; Годишњи извештаји полиције УНМИК-а (2000, 2001); Фонд за хуманитарно право „Отмице и нестанци не-Албанаца на Косову“ (2001); Фонд за хуманитарно право „Косовска књига памћења“ (<http://www.kosovomemorybook.org>); УНМИК-ова канцеларија за нестала лица и судску медицину, Извештај о активностима 2002–2004; Европски суд за људска права, *Бехрами и Бехрами против Француске и Сарамати против Француске, Немачке и Норвешке*, бр 71412/01 и 78166/01, одлука од 2. маја 2007. године; Међународна комисија за нестала лица, „Ситуација на Косову: попис“ (2010); подаци које су издали Високи комесар Уједињених нација за избеглице, (доступни на адреси www.unhcr.org) и Међународни комитет Црвеног крста (доступни на адреси <http://familylinks.icrc.org/kosovo/en>).

окончани су 8. јуна 1999. године, када је СРЈ пристала да повуче своје снаге са Косова. Дана 9. јуна 1999. године, Међународне безбедносне снаге (КФОР), СРЈ и Република Србија потписале су „војно-технички споразум“ у ком су се сагласиле о повлачењу СРЈ са Косова и присуству међународних безбедносних снага након доношења одговарајуће резолуције Савета безбедности УН-а.

13. Дана 10. јуна 1999. године, Савет безбедности УН-а усвојио је Резолуцију 1244 (1999). Поступајући сходно Поглављу VII Повеље УН-а, Савет безбедности УН-а одлучио је да распореди међународне безбедносне снаге и цивилне представнике – КФОР, односно УНМИК – на територију Косова. Сходно Резолуцији Савета безбедности 1244 (1999), УН-у је дата пуна законодавна и извршна власт за привремену управу на Косову, укључујући спровођење правде. КФОР је имао задатак да успостави „безбедну средину у којој избегла и расељена лица могу безбедно да се врате кући“ и привремено обезбеди „јавни ред и мир“ све док међународни цивилни представници не буду могли да преузму одговорност за овај задатак. УНМИК се састојао из четири главне компоненте или стуба којима су руководиле Уједињене нације (цивилна управа), Високи комесар Уједињених нација за избеглице (хуманитарна помоћ, која је постепено окончана јуна 2000. године), ОЕБС (успостављање институција) и ЕУ (реконструкција и привредни развој). Сваки стуб је био под управом СПГС-а. Резолуцијом Савета безбедности УН-а 1244 (1999) УНМИК је овлашћен да „унапреди и штити људска права“ на Косову у складу са међународно признатим стандардима у погледу људских права.
14. Процене у погледу утицаја сукоба на расељавање популације косовских Албанаца крећу се од приближно 800.000 до 1,45 милиона. Након усвајања Резолуције 1244 (1999), већина косовских Албанаца који су побегли или били насилно избачени из својих кућа током сукоба од стране српских снага вратила се на Косово.
15. У међувремену, припадници неалбанске заједнице – углавном, али не само, Срби, Роми и словенски муслимани, као и косовски Албанци за које се сумња да су сарађивали са српским властима – постали су мета распрострањених напада од стране наоружаних групација косовских Албанаца. Тренутне процене у вези са бројем расељених косовских Срба крећу се између 200.000 и 210.000. Док је већина косовских Срба и другог неалбанског становништва побегла у ужу Србију и суседне земље, они који су остали постали су жртве системских убистава, отмица, насумичног притварања, сексуалног и родног насиља, пребијања и злостављања.
16. Иако постоји спор око бројки, процењује се да је више од 15.000 лица усмрћено или нестало током и одмах након косовског сукоба (1998-2000. године). Више од 3000 етничких Албанаца и око 800 Срба, Рома и чланова других мањинских заједница нестало је током овог периода. Пронађено је више од половине несталих лица и њихови посмртни остаци идентификовани су до краја 2010. године, док се од октобра 2012. године 1766 лица и даље води као нестало код Међународног комитета Црвеног крста (МКЦК).
17. Од јула 1999. године, у склопу напора да се на Косово врати спровођење закона у оквиру владавине права, СПГС је затражио од држава чланица УН-а да подрже постављање 4718 чланова међународне полиције као цивилне компоненте УНМИК-а. Задатак полиције УНМИК-а био је да саветује КФОР у вези са полицијским питањима док полиција не добије довољан број чланова да преузме пуну одговорност за

спровођење закона и да ради на развоју Косовске полицијске службе. До септембра 1999. године, приближно 1100 међународних полицајаца распоређено је у УНМИК-у.

18. Распоређивање полиције УНМИК-а углавном је завршено до децембра 2000. године, са 4400 чланова особља из 53 земље, и УНМИК је преузео примарну одговорност за спровођење закона у свим крајевима Косова осим у Митровици. Према Годишњем извештају полиције УНМИК-а за 2000. годину, њој је пријављено 351 киднаповање, 675 убистава и 115 силовања у периоду од јуна 1999. до децембра 2000. године.
19. Услед колапса управљања правдом на Косову, УНМИК је јуна 1999. године успоставио ванредан правосудни систем. Он се састојао од ограниченог броја домаћих судија и тужилаца и функционисао је све до почетка рада редовног правосудног система, јануара 2000. године. Фебруара 2000. године, УНМИК је одобрио именовање међународних судија и тужилаца, најпре у области Митровице, а касније широм Косова, да би ојачао домаћи правосудни систем и гарантовао његову непристрасност. Од октобра 2002. године, домаћи правосудни систем састојао се од 341 домаћег судије и тужиоца и 24 међународних. Јануара 2003. године, Генерални секретар УН-а, при подношењу извештаја Савету безбедности о спровођењу Резолуције 1244 (1999), констатовао је да систем полиције и правосуђа на Косову у том тренутку „добро функционише“ и да је „одржив“.
20. Јула 1999. године, Генерални секретар УН-а изјавио је у извештају Савету безбедности да УНМИК већ сматра да је питање несталих лица посебно акутан проблем у погледу људских права на Косову. Новембра 1999. године, при полицији УНМИК-а је основана Јединица за нестала лица (ЈНЛ), која је била задужена за истраживање могуће локације несталих лица и/или гробних места. ЈНЛ, заједно са Централном јединицом за кривичну истрагу (ЦЈКИ) полиције УНМИК-а, а касније наменска Јединица за истрагу ратних злочина (ЈИРЗ), били су одговорни за кривичне аспекте предмета несталих лица на Косову. Маја 2000. године, успостављена је Комисија за проналажење и идентификацију жртава (КПИЖ), којом председава УНМИК, ради проналажења, идентификације и предавања посмртних остатака. У оквиру Канцеларије СПГС-а³ основан је специјализовани Биро за притворена и нестала лица (БПНЛ), са надлежношћу да централизује информације које достављају цивилни службеници. Дана 5. новембра 2001. године, УНМИК је потписао Заједнички документ УНМИК-а и СРЈ у коме се, између осталог, понавља његова обавеза решавања судбине несталих лица из свих заједница и признаје се да је програм ексхумације и идентификације само део активности везаних за нестала лица. Од јуна 2002. године, новооснована Канцеларија за нестала лица и судску медицину (КНЛСМ) при УНМИК-овом Одељењу правде (ОП) постала је једини орган који је овлашћен да утврди где се налазе нестала лица, идентификује њихове посмртне остатке и врати их њиховим породицама. Све информације које је прикупио БПНЛ предате су КНЛСМ-у⁴. Почевши од 2001. године, на основу Меморандума о разумевању (МоР) између УНМИК-а и Међународне комисије за нестала лица (МКНЛ) са седиштем у Сарајеву, допуњеног додатним споразумом из 2003. године, МКНЛ је спроводио идентификацију посмртних остатака путем ДНК анализе.

³ Видети: Брејси В. *Суочавање са прошлошћу: Приступ проблему несталих лица на Косову заснован на форензици (Dealing with the Past: The forensic-led approach to the missing persons issue in Kosovo)* // Politorbis бр. 50 – 3, 2010, стр. 163.

⁴ Видети: *Ibid.*, стр. 165.

21. Дана 9. децембра 2008. године, одговорности УНМИК-а у области полиције и правосуђа на Косову су престале, а Мисија владавине права Европске уније на Косову (ЕУЛЕКС) преузела је пуну оперативну контролу у области владавине права, након саопштења председника Савета безбедности Уједињених нација, 26. новембра 2008. године (S/PRST/2008/44), којим се поздравља даље ангажовање Европске уније на Косову.
22. Истог дана, УНМИК и ЕУЛЕКС су потписали Меморандум о разумевању о модалитетима и правима и обавезама које проистичу из преноса УНМИК-ових предмета ЕУЛЕКС-у и повезаних списа који се тичу истрага, оптужница и других активности које су у току, а које су предузели УНМИК-ови међународни тужиоци. Убрзо након тога, потписани су слични споразуми у вези са списима којима су се бавиле међународне судије и полиција УНМИК-а. Сви споразуми су обавезивали ЕУЛЕКС да УНМИК-у пружи приступ документима који се односе на активности које су УНМИК-ови органи претходно предузели. Између 9. децембра 2008. и 30. марта 2009. године, сви списи кривичних предмета које су поседовали УНМИК-ов ОП и полиција УНМИК-а требало је да буду предати ЕУЛЕКС-у.

В. Околности везане за нестанак гђе Милице Радуновић и отмицу и убиство г. Милоша Радуновића

23. Жалилац је кћерка гђе Милице Радуновић (предмет бр. 153/09) и г. Милоша Радуновића (предмет бр. 181/09).
24. Жалилац наводи да је гђа Милица Радуновић отета 19. или 20. априла 1998. у селу Дашиновац, у општини Дечани. Она такође наводи да је г. Милош Радуновић отет из њиховог дома у истом селу, 23. априла 1998. године. Од када су се десили ови догађаји, гђа Милица Радуновић никада више није виђена, док г. Милош Радуновић никада више није виђен жив.
25. Жалилац наводи да је отмица гђе Милице Радуновић пријављена Министарству унутрашњих послова Србије, ОЕБС-у, МКЦК-у, КФОР-у и Црвеном крсту Југославије, а отмица г. Милоша Радуновића пријављена је Министарству унутрашњих послова Србије.
26. Дана 5. маја 2008. године, МКЦК је поднео захтев за проналажење гђе Милице Радуновић, који је још увек отворен.⁵ Такође, њено име се налази на списку несталих лица који је МКЦК проследио УНМИК-у 12. октобра 2001. године, у погледу којих је МКЦК прикупио анте-мортем податке на територији уже Србије у периоду између 1. јула и 20. септембра 2001. године, као и у бази података коју је саставио УНМИК-ов КНЛСМ⁶. У ставци која се тиче гђе Милице Радуновић у бази података на мрежи коју води МКНЛ⁷, као датум њеног нестанка наведен је 20. април 1998. године, а у другим релевантним пољима стоји: „Прикупљено довољно референтних узорака“ и „Није пронађен подударни ДНК“.

⁵ База података МКЦК-а је доступна на адреси: <http://familylinks.icrc.org/kosovo/en/pages/search-persons.aspx> (прегледано 10. јуна 2015).

⁶ База података КНЛСМ-а није отворена за јавност. Комисија ју је прегледала у вези са овим предметом 15. октобра 2015. године.

⁷ База података МКНЛ-а је доступна на адреси: http://www.ic-mp.org/fdmsweb/index.php?w=mp_details&l=en (прегледано 15. октобра 2015).

27. У погледу г. Милоша Радуновића, српске власти су пронашле његове посмртне остатке септембра 1998. године. УНМИК-ов КНЛСМ је идентификовао његове посмртне остатке 5. октобра 2005. године и предао их је жалиочевој породици 17. августа 2006. године.
28. У ставци која се тиче г. Милоша Радуновића у бази података на мрежи коју води МКНЛ, као датум његовог нестанка наведен је 23. април 1998. године, а у другим релевантним пољима стоји: „Прикупљено довољно референтних узорака“ и „МКНЛ је доставио информације о овом лицу надлежној институцији 29. јуна 2011. године. Да бисте добили додатне информације, обратите се седишту ЕУЛЕКС-а на Косову“.

С. Истрага

Достављање релевантних списа

29. Дана 21. новембра 2014. године, УНМИК је Комисији доставио документа која су се претходно налазила код УНМИК-овог ЈНЛ-а и ЈИРЗ-а. Дана 3. јула 2015. године, УНМИК је потврдио Комисији да су сви списи у УНМИК-овом поседу достављени. Комисија је са веб-странице МКТЈ-а прибавила доказ о истрази отмице и убиства г. Милоша Радуновића, коју је спровео Међународни кривични трибунал УН-а за бившу Југославију (МКТЈ).
30. Што се тиче откривања података садржаних у списима, Комисија подсећа да је УНМИК Комисији ставио на располагање истражне списе ради разматрања уз обавезу чувања поверљивости података. У том погледу, Комисија мора појаснити да, иако њена процена овог предмета проистиче из детаљног разматрања доступне документације, објављује се само ограничен број информација из ње. Стога је у следећим пасусима наведен сажет преглед релевантних истражних корака које су предузели истражни органи.

ЈНЛ-ови и ЈИРЗ-ови списи у погледу гђе Милице Радуновић

31. Део истражног списка који се односи на ЈНЛ састоји се из Обрасца за идентификацију жртве у погледу гђе Милице Радуновић, који је очигледно попунио МКЦК између 1. јула и 20. септембра 2001. године (видети § 26 горе у тексту). У њему се, поред њених личних података и анте-мортем описа, налазе име и пуни подаци за контакт жалиоца у ужој Србији.
32. ЈНЛ-ов спис садржи документ под насловом „Образац за процену гробног места“, датиран на 11. март 2002, спојен са ЈИРЗ-овим списом бр. 0126/ИНВ/02 са унакрсном референцом на спис бр. ЕХ 2002-002. У том обрасцу је дат опис гробног места у селу Дашиновац, у општини Дечани, где је особље ЈНЛ-а обавило ексхумацију у бунару који је био „испуњен свакојаким материјалом и гранама дрвећа“. У Обрасцу је такође наведено име особе за контакт [В. С.] која је показала локацију особљу ЈНЛ-а. Уз Образац су приложене бројне скениране копије фотографија на којима се детаљно види како пронаћи гробно место, као и слике самог бунара. Уз Образац за процену гробног места такође је приложен документ означен као „Изјава са информацијама“, датиран на 11. март 2002, припојен ЈИРЗ-овом спису бр. 0216/ИНВ/02 са унакрсном референцом на спис бр. ЕХ 2002-002. Под насловом документа „Опис догађаја“ наводи се (задржана граматика из оригинала):

„[ЈНЛ-ови службеници] отишли су у село Дашиновац како би ступили у контакт са сведоком који је поседовао више информација у вези са овим случајем. Када смо стигли у село, састали смо се са сведоком [В. С.] који [је био ван Косова током инцидента и]... није имао додатне информације. Упитали смо га о кући која припада једној српској породици која је у њој живела пре сукоба, као и о бунару. Сведок [В. С.] је показао једну кућу која се налази око 500 м испред његове куће. У тој кући је раније живела српска породица и користила је бунар. До сада ту нико није живео. Додао је да никада није посетио то имање. Такође је додао да би неки сведоци из његовог села, чија су имена [С. К. и И.], могли да имају више информација о овом имању. Касније смо посетили ту локацију и видели кућу која је била уништена; поред тога, бунар је био испуњен ђубретом. Нико не може да користи овај бунар“.

33. Под насловом Изјаве са информацијама „Сажетак“, напомиње се да „у погледу информација које поседујемо и на основу визуелног прегледа бунара, постоји [разумна сумња у постојање] људских остатака у бунару. Такође постоји назнака да нико до сада није испитао овај бунар“. Под насловом документа „Закључак“ наводи се: „Узимајући у обзир чињеницу да је бунар испуњен свакаким материјалом и гранама дрвећа, бунар треба очистити и прегледати садржај“.
34. Последњи документ приложен уз „Образац о процени гробног места“ је недатиран штампани извод, генерисан из базе података 9. августа 2004. и спојен са ЈИРЗ-овим списом бр. 0126/ИНВ/02, са унакрсном референцом на спис бр. ЕХ 2002-002. У том штампаном изводу наведени су неки основни детаљи о ексхумацији, укључујући и то да је започета 26. августа 2002. и да је поље означено као „датум завршетка“ остављено празно. Под насловом штампаног извода „Истражне белешке“, наводи се: „Једно тело у бунару. Ексхумација је извршена у два дела и завршена је са негативним закључком“. Под насловом штампаног извода „Резултати“ наводи се: „Предати на ексхумацију“. Под насловом штампаног извода „Резултати ексхумације“ наводи се: „Негативни“.
35. ЈНЛ-ов спис садржи један недатиран Извештај о наставку случаја у погледу гђе Милице Радуновић, припојен спису бр. 2002-000470. Извештај садржи три уноса, са датумима почевши од 21. маја 2002. закључно са 20. јуном 2002. године. У прва два уноса, оба датирана на 21. мај 2002. године, стоји: „Извршен унос у базу података“. У трећем уносу, датираном на 20. јун 2002. године, стоји: „Додат дупликат из МКЦК-а“.
36. ЈНЛ-ов спис садржи низ докумената која се односе на пренос огромног броја информација ради потенцијалне кривичне истраге УНМИК-а, које је српска влада, конкретно Координациони центар Савезне републике Југославије и Републике Србије за Косово и Метохију, упутила међународном тужиоцу УНМИК-а, 29. октобра 2002. године. Тај материјал обухвата пет регистратора са информацијама које се тичу навода о кривичним активностима на Косову. У пропратном писму који је упутила Савезна република Југославија, и које је било приложено уз пет регистратора, било је наведено: „У анексу вам достављама документа која се тичу следећих питања:
1. Прегледа локација са масовним гробницама на Косову и Метохији;
 2. Спискова особа које су починиле одређени број отмица на Косову и Метохији;

3. Прегледа локација на Косову и Метохији које су (према непотврђеним информацијама) могући затвори – логори у којима су одређене групе Албанаца држале и криле киднаповане особе;
 4. Прегледа особа запослених у јавним службама у привременим институцијама на Косову и Метохији, које су повезане са активностима Косовске ослободилачке војске;
 5. Спискове особа које су организовале и починиле убиства или отмице, паљење или уништавање непокретне имовине и друга кривична дела, ради присилног расељавања Срба и неалбанског становништва са Косова и Метохије и из Континенталне зоне безбедности“.
37. Од свог овог материјала који је такође спојен са пропратним писмом и стављен у истражни спис, регистратор под насловом „Преглед локација масовних гробница и гробних места на Косову и Метохији“ садржи један пасус који се односи на информације о нестанку гђе Милице Радуновић и убиству г. Милоша Радуновића. У њему се наводи: „Постоји сумња да је Милица Радуновић убијена на самом кућном прагу и да је њено тело бачено у бунар поред њене куће у селу Дашиновац, у општини Дечани. Њен супруг је такође убијен, али је његово тело одмах пронађено“.
38. Истражни спис садржи документ под насловом „ЈРЗ-ов извештај о анализи случаја“, датиран на 24. [новембар] 2002. године, спојен са ЈНЛ-овим списом бр. 2002-00124. Под насловом Извештаја „Сажетак злочина“ наводи се: „Овај спис није додат бази података. Изгледа да је овај спис колекција обавештајних извештаја и повезаних информација“. Под насловом Извештаја „Препорука/мишљење истражитеља“ стоји: „Ово није предметни спис о кривичној истрази. Он има предметни број (2002-00124), али овај спис у ствари није истрага. Спис садржи различите обавештајне информације. Спис треба да се преда обавештајној служби. Обавештајна служба треба да обезбеди ове информације унакрсним референцама како би се утврдило да ли су информације корисне за различите истражне јединице“.
39. Спис такође садржи интерни меморандум датиран на 30. јануар 2003, под насловом: „Кратка процена навода српског тужилаштва, уперених против особа албанске националности“, које је УНМИК-ов ЦЈКИ упутио директору за истраге полиције УНМИК-а. У меморандуму је наведено следеће:
- „Из наше јединице извршили смо процену добијених информација... Већина тих информација се састоји из врло нејасних оптужби против појединаца. Већина поменутих људи и активности већ је позната нашој јединици... Неки од тих људи су непознати, али информације... не пружају нове значајне увиде у њихове везе и активности након рата на Косову. Међутим, када покушате да повежете обавештајне информације, увек ће бити малих делова информација који могу да вас одведу даље ка сазнавању чињеница о појединцима, групама и другим активностима. С обзиром да су ове информације примљене из Србије, морамо, наравно, да их проценимо веома пажљиво и да покушамо да пронађемо шта од тога може бити истина, или лаж, о наводним оптужбама и активностима особа албанске националности“.
40. Истражни спис такође садржи документ означен као „Извештај ЈНЛ-ове јединице за ратне злочине о анте-мортем истрази“, који је започет 17. марта 2005. године, а завршен 22. марта 2005. године, који је спојен са ЈИРЗ-овим списом бр. 0456/ИНВ/05 и садржи

унакрсну референцу на ЈНЛ-ов спис бр. 2002-000474. У Извештају је наведена гђа Милица Радуновић као нестало лице. Под насловом Извештаја „Природа информација“ наводи се (граматика задржана како у оригиналу): „[Гђа Милица Радуновић] је нестала 24. априла 1998. године. Случај [гђе Милице Радуновић] пријављен је МКЦК-у у БЕОГРАДУ... и отворен је ЈНЛ-ов спис 21. маја 2002. Под насловом Извештаја „Позадина случаја“, наводи се: „[гђа Милица Радуновић] је одведена заједно са својим супругом, [г. Милошем Радуновићем] и још шесторо мештана села Дашиновац. Након шест месеци, [г. Милош Радуновић] и остали пронађени су мртви и идентификовани су, изузев [гђе Милице Радуновић]“. Под насловом Извештаја „Даља истрага“ стоји:

ОВК је преузела контролу над Дашиновцем, 22. априла [1998]. Већина Срба је побегла из села један дан раније; остали су једино [С. Р] (64), [гђа Милица Радуновић] (59), њен супруг [г. Милош Радуновић] (60) и породица Марковић. Син и снаја [гђе Милице Радуновић] последњи пут су видели [гђу Милицу Радуновић] и [г. Милоша Радуновића] 22. априла, када су дошли из Дечана како повели натраг са собом овај старији брачни пар. Међутим, нису могли да наговоре [гђу Милицу Радуновић] и [г. Милоша Радуновића] да напусте место и вратили су се кући истог дана. Од тада немају никаквих вести. Албански пријатељи ове породице отишли су у Дашиновац како би потражили [гђу Милицу Радуновић] и [г. Милоша Радуновића], али безуспешно. Ми смо [контактирали једног службеника КНЛСМ-а] и она нас је обавестила да су у једном гробу пронашли око 34 тела. Међу тим телима идентификовали су [г. Милоша Радуновића]. Остала тела су још увек у мртвачници у Ораховцу и чекају на идентификацију ДНК“. Нисмо пронашли додатне информације о [гђи Милице Радуновић] ни у једној доступној бази података“.

41. У Извештају се такође наводи да је жалилац испитана, али није добила додатне вести о гђи Милице Радуновић. Под насловом Извештаја „Закључак“ стоји: „У овом тренутку није могуће пронаћи ниједног сведока око места догађаја. Овај случај треба да остане отворен и на чекању у оквиру ЈРЗ-а“. Уз Извештај су спојена још два ЈНЛ-ова штампана извода, један без ознаке, а други са ознаком ЈНЛ-ов Извештај. Оба ова извода штампана су 18. марта 2005, и садрже основне појединости о нестанку гђе Милице Радуновић, као и њене личне податке и анте-мортем опис.
42. Истражни спис садржи додатну копију горепоменутог ЈРЗ-овог Извештаја о анализи случаја, датираног на 24. [новембар] 2002, спојен са ЈНЛ-овим списом бр. 2002-00124 (видети § 38 изнад), који садржи додатне информације које је руком исписао УНМИК-ов истражитељ који је прегледао спис, датиране на 4. јануар 2008. Тог датума, УНМИК-ов истражитељ додао је: „Спис прегледан од стране [W]. Слажем се са горенаведеним коментарима [да спис треба да предати обавештајној служби и да треба ставити унакрсне референце због корисних информација]“ (видети § 38 изнад).
43. Истражни спис такође садржи копију ЈИРЗ-овог Извештаја о анализи прегледа случаја, датираног на 28. јануар 2008. године, приложеног уз спис бр. 0126/ИНВ/02. У том извештају је назначено да случај има „низак“ приоритет и наводи се тренутно стање случаја као „затворен“; под насловом Извештаја „Разлог“ наводи се „Ексхумација са негативним резултатом“. Под насловом Извештаја „Прикупљање узорака крви ради анализе ДНК“ стоји „Нема података“.

44. У прилогу ЈИРЗ-овог извештаја о анализи случаја налазио се штампани извод, датиран на 28. јануар 2008, припојен спису број 0126/ИНВ/02 са унакрсном референцом на ЈНЛ-ов спис бр. 2002-000470. У том штампаном изводу дат је преглед ексхумације коју је обавио КНЛСМ током 2002. године код бунара у селу Дашиновац, у општини Дечани, која није довела до проналажења никаквих посмртних остатака у погледу гђе Милице Радуновић (видети §§ 32–34 изнад).

ЈНЛ-ови и ЈИРЗ-ови списи у погледу г. Милоша Радуновића

45. Први документ у истражном спису, у вези са г. Милошем Радуновићем, је интерни меморандум који је ЦЈКИ упутио ЈНЛ-у, датиран на 3. новембар 1999. У пољу меморандума, означеном „Предмет“ стоји: „Дављење у Радоњићком језеру“. У меморандуму такође стоји: „У прилогу вам шаљемо информације које смо добили од обавештајне службе везано за инциденте на РАДОЊИЋКОМ језеру. У информацијама се наводе имена три могуће жртве српске националности. ЈНЛ поседује списак жртава и овим путем се од њега тражи да упореди... Да бисмо отворили истрагу о ратним злочинима, потребно је да имамо све прикупљене информације и резултате истрага које су спроведене“.

46. Следећи документ у ЈНЛ-овом спису је означен као „Образац за наставак процене о гробном месту“, припојен спису бр. 0045/ИНВ/01 и датиран на 15. фебруар 2002. У том обрасцу су дати сажети бројних преписки путем електронских порука и другог развоја догађаја у оквиру истраге, који се односе на случај из прве ставке, и датирани су на период почевши од 30. октобра 2001. до 15. фебруара 2002. године. Једна ставка, датирана на 10. децембар 2001, означена је „Електронска порука коју је послала ЈНЛ-ова канцеларија за везу у Београду“. Под насловом „Извор информација“ наводи се „органи СРЈ“. Под насловом „Информације“ наводи се „Масовна гробница на РАДОЊИЋКОМ ЈЕЗЕРУ (1998). Масовно убиство откривено је 8. септембра 1998. у местима ГЛОЂАНЕ и ДОЊИ РАТИШ (општина Дечане). Тела су пронађена у каналу, поред канала и на оближњој сточној фарми“. Под насловом обрасца „Претрага области“ наводи се:

„Претрага је почела у 12.00 часова, 11. септембра 1998. Цела област је претражена у присуству истражног судије... у 1. фази претраге, пронађена су најмање 34 тела, а у 2. фази претраге пронађено је још пет тела. Укупан број пронађених тела био је 39. Од тог броја је идентификовано 12 тела“. Међу именима са списка налази се име г. Милоша Радуновића. Под насловом Обрасца „Узрок смрти“ стоји: „[Све] ове жртве биле су убијене – погубљене, у периоду од априла 1998. до августа 1998. Сваки пут је извршено неколико погубљења мањих група људи на каналу Ратиш и осталим локацијама поред места где су пронађена тела. Описана је смрт ових људи и доказано је да су узроци смрти насилне, вишеструке стрелне ране... Област у којој се налазе те локације упориште је ОВК“.

47. Под насловом Обрасца „Закључак“ стоји: „затражити од СРЈ оригинал документације, тј. извештаје са обдукције, извештаје о истрази и идентификацији, приложене фотографије, узорке ДНК и сву осталу документацију везану за овај случај. Распитати се код МКТЈ-а о томе шта им је тренутно познато у вези са случајем Радоњићко језеро“.

48. У спису постоје друга бројна документа везана за истраге у погледу неидентификованих посмртних остатака других жртава из „случаја Радоњићко језеро“,

као и шире истраге у погледу једне друге, површно везане кривичне истраге. Међутим, ова документа не пружају никакве додатне информације у погледу истрага отмице и убиства г. Милоша Радуновића.

49. Спис такође садржи уверење о смрти које је издао УНМИК-ов КНЛСМ, датирано на 5. октобар 2005, у коме је назначено да је г. Милош Радуновић умро пре 5. октобра 2005. и наводи се да узрок његове смрти није могао да буде утврђен.

Поступак МКТЈ-а

50. МКТЈ је истражио отмицу и убиство г. Милоша Радуновића и нестанак гђе Милице Радуновић у оквиру поступка по предмету *Тужилац против Рамуша Харадинаја, Идриза Балаја и Лахија Брахимаја* (ИТ-04-84).
51. МКТЈ је подигао прву оптужницу по овом предмету 4. марта 2005. године (ИТ-04-84-И). Ова оптужница била је усмерена на злочине које је наводно починила ОВК током оружаног сукоба на Косову. Ти злочини су били „уско повезани са тим сукобом по томе што су жртве тих злочина, – особе које нису активно учествовале у непријатељским сукобима – биле српски цивили или лица за која се сматрало да сарађују са Србима, или особе за које се иначе сматрало да не подржавају ОВК“. У погледу г. Милоша Радуновића, у оптужници се наводи:

Тачке 11 и 12

55. Дана 23. априла 1998. или приближно тог датума, нестали су Слободан Радошевић, рођен 8. октобра 1943, супруг Росе Радошевић, и двоје суседа, Милош Радуновић, рођен 19. фебруара 1938, и његова супруга Милица Радуновић, рођена 1938, сви Срби, који су боравили у својим домовима у селу Дашиновац, општина Дечани. По крају су колале гласине да су их отели војници ОВК. Потом је у локалним српским новинама и у емисији информативног програма локалне телевизије објављено саопштење ОВК у којем је породицама Слободана Радошевића и Милоша Радуновића поручено да оду покрај пута надомак Дечана и покупе тела тих мушкараца. Чланови њихових породица из страха нису отишли на ту локацију.

56. Српска полиција је 12. септембра 1998. северно од Радоњићког језера на путу ка селу Дашиновац, тачно као што је наведено у саопштењу ОВК, пронашла остатке тела Слободана Радошевића и Милоша Радуновића, покривене слојем земље. Иако су с друге стране тог пута пронађени остаци женског тела и делимично спаљени комади женске одеће, тело Милице Радуновић није идентификовано. Она се званично води као нестала. На тај начин, Рамуш Харадинај, Идриз Балај и Лахи Брахимај починили су:

Тачка 11: Прогон (убиство), ЗЛОЧИН ПРОТИВ ЧОВЕЧНОСТИ, кажњив по члану 5(х) и 7(1) Статута Међународног суда; Алтернативно, Убиство, ЗЛОЧИН ПРОТИВ ЧОВЕЧНОСТИ, кажњив по члану 5(а) и 7(1) Статута Међународног суда;

Тачка 12: Убиство, КРШЕЊЕ ЗАКОНА И ОБИЧАЈА РАТОВАЊА, санкционисано Заједничким чланом 3(1)(а) Женевских конвенција из 1949, кажњиво по члану 3 и члану 7(1) Статута Међународног суда.

52. У измењеним и допуњеним оптужницама које су накнадно подигнуте нису постојале суштинске измене нити додатне информације у вези са г. Милошем Радуновићем.

Међутим, иако се гђа Милица Радуновић помиње у првобитној оптужници, она у том тренутку није била део случаја; Она је додата случају у измењеној и допуњеној оптужници из 2010. године (видети § 55 доле у тексту).

53. У наставку је наведен извод из пресуде Претресног већа МКТЈ-а бр. ИТ-04-84-Т, по истом предмету, која је донета 3. априла 2008. године (наглашено):

6,7 Убиство Слободана Радошевића и Милоша Радуновића (тачка 12)

207. Сва тројица оптужних се, као учесници у удруженом злочиначком подухвату, терете за убиство Слободана Радошевића и Милоша Радуновића као кршење закона и обичаја ратовања. Претресно веће је саслушало релевантне исказе више сведока, као и исказе судскомедицинских вештака.

208. Станиша Радошевић, Србин из села Дашиновац, општина Дечани, је у свом сведочењу навео да је, кад је 22. априла 1998. године дошао у кућу своје породице, свом оцу, Слободану Радошевићу, испричао да су Станишина мајка и његов пријатељ отети, након чега му је отац дао пушку. Сведок је упозорио оца да је ОВК свуда поставио контролне пунктове и да човек не може слободно да се креће. Отац му је рекао да ће, кад падне мрак, покушати да кроз шуму оде у Дечане, након чега је сведок отишао, оставивши оца у кући. Сведок је тада свог оца последњи пут видео живог. Сутрадан ујутру сведоку је његов пријатељ Славиша Марковић испричао да је био у Дашиновцу, где је прошле ноћи око 19:00 часова чуо велику пуцњаву, и казао му је да је кућа сведокове породице сигурно нападнута и да је Слободан Радошевић вероватно заробљен или убијен. Сведоку је један други пријатељ рекао да је видео како војници ОВК аутомобилом одвозе Слободана Радошевића, заједно с Милошем Радуновићем, у правцу Пожара, но, сведок је изјавио да су они, по његовом мишљењу, одатле продужили за Глођане. Тај пријатељ је могао да види да су они претучени. Сведоков пријатељ је покушао да заустави војнике, али је и сам претучен. Он је касније чуо да су Слободан Радошевић и Милош Радуновић убијени и да су њихова тела бачена поред пута у, како је сведок то назвао, „такозвани Линкин пут“. Три или четири месеца касније тај пријатељ је отишао на то место да тела прекрије земљом. Дана 9. септембра 1998. године, двојица припадника полиције из Дечана, Зоран Никић и Вуле Мирцић, обавестила су сведока да су поред пута код Дашиновца, у „Линкином путу“, пронашли тело Слободана Радошевића.

209. Сведок 60 је у свом сведочењу рекао да је Слободана Радошевића последњи пут видео живог отприлике 15–16. априла 1998. и да је Милош Радуновић био жив 22. априла 1998. године око 16:00 часова, када је из сведокове куће бициклом кренуо ка Радошевићевој кући. Дана 23. априла 1998. године, сведоку је Џевдет Садикај испричао да су дан пре тога неки људи „из Глођана“ заробили Милоша Радуновића док је бициклом пролазио поред Садикајеве куће. Садикај му је такође рекао да су се они одвезли до Радуновићеве куће, показали му оружје које су тамо пронашли и онда кренули према кући Слободана Радошевића да и њега заробе. Отприлике 10–15 минута након што је Милош Радуновић отишао из сведокове куће, сведок је у свом дворишту, из правца куће Слободана Радошевића, чуо велику пуцњаву из разног оружја, која је трајала око 10–15 минута. Садикај је сведоку рекао да је 10–15 минута након тога на раскрсници путева за Дечане и Глођане видео како људи из Глођана одводе Милоша Радуновића, који је био рањен у руку, и Слободана Радошевића у правцу Глођана. Сведок је изјавио да мисли да је Садикај био припадник ОВК.

210. Ђаш Садикај, косовски Албанац из села Дашиновац, општина Дечани, навео је у свом сведочењу да су 1998. године сви Срби у том селу били наоружани. Такође је рекао да су Милош Радуновић и Слободан Радошевић, двојица Срба из тог села, били припадници резервног састава полиције и да су поседовали неколико комада оружја. Слободан Радошевић је своје оружје држао у бункерима које је саградио испред и иза

своје куће. Дрвеће које је расло близу сведокове куће у неко доба је спаљено и сведок је чуо Милоша Радуновића и Слободана Радошевића како у једном свом разговору кажу да је то сад „чист терен“, што је, по сведоковом схватању, значило да му ништа није блокирало видик за пуцање. Једног дана, сведок је из свог дворишта на око 200–300 метара видео један бели аутомобил, поред којег су стајала петорица или шесторица наоружаних људи, од којих су тројица била у униформама ВЈ. Разговарали су с Милошем Радуновићем на албанском и на српском. Они су прво пешице отишли према кући Милоша Радуновића, а онда се вратили и отишли према кући Слободана Радошевића, која је од сведокове куће била удаљена 800 метара. Након више од пола сата сведок је из правца Радошевићеве куће чуо пет–шест пуцњева у року од три–четири минута. Звук који је чуо описао је као размену ватре. Сведок је такође рекао да се целе следеће ноћи из правца Дечана чула артиљеријска ватра. Два–три дана касније један човек је људима из сведоковог села, али не и самом сведоку, рекао да је на око два километра одатле, на подручју Кодралије, видео два леша, али да не зна чији су то лешеви. Сведок је неколико недеља касније на телевизији чуо да су то била тела Слободана Радошевића и Милоша Радуновића.

211. Милоица Влаховић је у свом сведочењу рекао да је 22. априла 1998. године од припадника полиције у Ђаковици чуо да су Милоша Радуновића и Слободана Радошевића заробили Албанци што је, по сведоковом мишљењу, значило припадници ОВК.

212. Рустем Тетај је у свом сведочењу рекао да је чуо две различите верзије о томе шта се крајем априла или почетком маја 1998. године догодило са двојицом Срба из Дашиноваца, општина Дечани, по имену Милош и Слободан. Према првој верзији, коју је сведок чуо од команданта ОВК за подручје Љумбарде Делија Лекаја, Лекај и његови војници (Хаџ Лекај, Зимер Укај, Сами Лекај и други) отишли су у Дашиновац, наоружани и у униформама ОВК, и упали у Слободанову кућу с намером да је опљачкају. Кад је на њих по уласку отворена ватра, Дели Лекај је рањен, а затим су војници ОВК узвратили ватру и Слободан је погинуо. По другој верзији, Лекајева група је отишла у Слободанову кућу, а овај је отишао по Милоша, који је тада био у посети код једног комшије, Албанца. Слободан и Милош су затим отишли у Слободанову кућу, где је Слободан пуцао на Делија Лекаја и ранио га. На крају је поменута група заробила Слободана и Милоша и одвела их у Глођане. Када је Тогер чуо да је Слободан пуцао Лекају у ногу, потеглао је пиштољ и пуцао Слободану у ногу. Харадинај је након тога издао наређење да ту двојицу одведу у Прилеп, општина Дечани, где би се могли прикључити српским снагама. Међутим, припадници ОВК у Прилепу су, плашећи се да би кад српски МУП и ВЈ сазнају да је један Србин рањен могла уследити одмазда, њих вратили у Дашиновац, где су два дана касније њихова тела пронађена испред њихових кућа. Тетај није могао да се сети од кога је чуо ту другу верзију и није могао да наведе даље податке који би је поткрепили.

213. Исмет Кадријај је у свом сведочењу рекао да је у априлу 1998. године заједно са Делијем Лекајем ишао у Дашиновац, општина Дечани. Сведок је био у цивилној одећи а Дели Лекај у маскирној униформи ОВК; обојица су била наоружана калашњиковима. Приметивши да на контролном пункту у Дашиновцу, на путу Пожар–Дашиновац, нема стражара, Дели Лекај је на три–четири метра од контролног пункта зауставио возило и изашао. Сведок је у том тренутку зачуо пуцњаву. Видео је да је Дели Лекај погођен у натколеницу, отпозади. Сведок није видео ко је на њега пуцао нити из ког правца је испаљен хитац. Он је одмах отишао одатле и одвезао Дели Лекаја у Пожар, општина Дечани, где му је указана медицинска помоћ.

214. Звонко Марковић је у свом сведочењу рекао да је у лето 1998. године један млади Албанац одвео њега и седморицу других припадника полиције на једно место на улазу у Дашиновац, општина Дечани, које се зове Видиште. Они су тамо, поред пута за Дашиновац, пронашли тела Милоша Радуновића и Слободана Радошевића. Након тога су на лице места дошли неки људи у униформама који су, по сведоковом

мишљењу, били криминалистички техничари и извршили увиђај. Сведок је чуо да су Милоша Радуновића и Слободана Радошевића убили „терористи“.

215. Према подацима које је у разговорима са Радуновићевом снахом и другим становницима села прикупила Маријана Анђелковић, службеница ФХП задужена за праћење стања људских права, ОВК је 22. априла 1998. године преузео контролу над селом Дашиновац, општина Дечани; већина српских становника тог села је дан пре тога побегла. Слободан Радошевић, Милица и Милош Радуновић и породица Марковић су остали. Сутрадан су Роса и Станиша Радошевић покушали да се врате по Слободана Радошевића, али су их на контролном пункту у Пожару, општина Дечани, зауставили припадници ОВК; они су одатле одведени у штаб ОВК у Глођану, општина Дечани, где су припадници ОВК Станишу Радошевића физички злостављали. Касније су пуштени на слободу, али им није дозвољено да продуже за Дашиновац.

216. Дана 6. септембра 1998. године, Љубиша Радуновић, син Милоша и Милице Радуновић, поднео је кривичну пријаву МУП Ђаковица, у којој је навео да су 24. априла 1998. око 15:00 часова непозната лица албанске националности упала у кућу његове породице и одвела његове родитеље.

217. Пред Претресним већем су изведени и судскомедицински докази у вези са Слободаном Радошевићем (посмртни остаци означени са Д-2) и Милошем Радуновићем (посмртни остаци означени са Д-1 и неким другим посмртним остацима). Душан Дуњић је посведочио да је, по доласку форензичког тима 11. септембра 1998. године, судија Гојковић члановима тима предао једну велику пластичну врећу у којој су се налазиле људске кости, одећа и други предмети. Судија Гојковић је сведоку пренео да су припадници МУП те посмртне остатке пронашли негде у селу Дашиновац, општина Дечани, или близу тог села. Истражитељи су те посмртне остатке однели из Дашиновца јер је било сувише опасно да форензички тим ради на том подручју. Чланови тима су посмртне остатке и неке предмете из вреће прво означили са Д-1. Пошто су се посмртни остаци састојали од фрагмената костију најмање три особе, чланови тима су их означили са Д-1а, Д-1б и Д-1ц. Те ознаке су касније промењене у Д-1, Д-2 и Д-3. На основу анализе ДНК коју је извршило особље МКНЈ закључено је да посмртни остаци означени са Д-1 припадају Милошу Радуновићу. Обдукцијом тих посмртних остатака извршеном 17. октобра 2005. године установљено је да је једна од пронађених костију фрагмент леве половине чеоне кости. Закључено је да се узрок смрти не може утврдити. Особље МКНЈ је, на основу анализе ДНК, такође закључило да посмртни остаци означени са Д-2 припадају Слободану Радошевићу. Обдукцијом тих посмртних остатака извршеном 8. децембра 2003. године установљено је да се на потпуно скелетизованом делу леве темене кости налази стрелна рана. На основу обдукционог прегледа, закључено је да је смрт наступила услед стрелне ране главе. Особље МКНЈ је касније, на основу анализе ДНК, установило да и неки други посмртни остаци вероватно припадају Слободану Радошевићу. Обдукцијом тих посмртних остатака установљен је дефект на нози који одговара стрелној рани. Код такве ране смрт не наступа тренутно али, ако се не лечи, жртва може умрети услед губитка крви и других компликација.

218. При оцењивању доказа у вези са тачком 12, Претресно веће је било суочено са знатним потешкоћама због ниског нивоа поузданости и веродостојности појединих сведочења. Исто тако, Претресно веће има озбиљне сумње у вези са искреношћу неких од тих сведочења. Та сумња потиче од чињенице да су неки сведоци избегавали да одговоре на питања у вези с могућношћу сопствене умешаности у активности полиције и догађаје који су довели до смрти Слободана Радошевића и Милоша Радуновића. Поред тога, у доказима о околностима под којима су Слободан Радошевић и Милош Радуновић последњи пут виђени има неподударности. Из тих разлога, докази не пружају јасну слику о томе шта се догодило са Слободаном Радошевићем и Милошем Радуновићем.

219. Слободан Радошевић и Милош Радуновић били су из Дашиновца. Кад је 21. априла 1998. године већина Срба напустила то село, они су били међу онима који су остали. Дана 22. априла 1998. године, ОВК је преузео контролу над селом. Таш Садикај је у свом сведочењу рекао да је једном приликом, није тачно навео ког датума, у селу видео петорицу или шесторицу наоружаних људи, од којих су тројица иблау униформама ВЈ, како разговарају са Милошем Радуновићем. Сведок их је видео како иду пешице према кући Слободана Радошевића. Након више од пола сата, из правца те куће је чуо да је, како је рекао, у размени ватре, испалено пет–шест хитаца. Сведок 60 је посведочио да је од Џевдета Садикаја чуо да су 22. априла 1998. године људи „из Глођана“ прво одвели Милоша Радуновића његовој кући, где су му показали оружје које су тамо пронашли, а онда се упутили према кући Слободана Радошевића. Сведок 60, који је тог дана био у Дашиновцу, посведочио је да је из правца куће Слободана Радошевића чуо размену ватре, која је трајала око 10–15 минута. Станиша Радошевић је у свом сведочењу навео да му је његов пријатељ Славиша Марковић испричао да је у вечерњим часовима 22. априла 1998. године у селу чуо „велико пуцање“. Рустем Тетај је у свом сведочењу навео да му је командант ОВК за подручје Љумбарде Дели Лекај рекао да је он у размени ватре рањен, а да је Слободан Радошевић погинуо. Дели Лекај му је рекао да су они у кућу Слободана Радошевића ишли с намером да је опљачкао. Кад је на њих по уласку у кућу отворена ватра, Дели Лекај је рањен, а затим су војници ОВК узвратили ватру и Слободан Радошевић је погинуо. Исмет Кадријај је посведочио да је Дели Лекај рањен у ногу у априлу 1998. године у Дашиновцу, али он тај догађај није доводио у везу с убиством Слободана Радошевића. Рустем Тетај је у наставку свог сведочења рекао да је чуо и другу верзију о томе шта се догодило с том двојцом људи, у којој се помињу и Рамуш Харадинај и Идриз Балај. Иако је та верзија догађаја донекле објективно поткрепљена судскомедицинским доказима, с обзиром на то да Рустем Тетај није навео од кога ју је чуо, Претресно веће се неће ослањати на тај део његовог сведочења.

220. Претресном већу су предочени докази из друге руке да су та двојица људи одведена из села. Станиша Радошевић је у свом сведочењу навео да му је један пријатељ рекао да је видео како војници ОВК њих двојицу одводе у правцу Пожара. Тај пријатељ му је такође рекао да су њих двојица била претучена. Сведок 60 је посведочио да му је Џевдет Садикај рекао да је видео како људи из Глођана одводе ту двојицу у правцу Глођана и да је Милош Радуновић био рањен у руку. Међутим, нико од сведока који су 22. априла били у Дашиновцу није посведочио да је видео да су њих двојица одведена.

221. У септембру 1998. године, тела те двојице људи пронађена су поред једног пута код Дашиновца. Према судскомедицинским доказима, смрт Слободана Радошевића је наступила услед стрелне ране главе, док се узрок смрти Милоша Радуновића није могао утврдити. Претресно веће закључује да су људи који су 22. априла 1998. године виђени са Милошем Радуновићем били припадници ОВК или повезани са ОВК. Међутим, оно на основу доказа не може извести никакав закључак о томе зашто су ти људи тог дана били у контакту са Слободаном Радошевићем и Милошем Радуновићем нити под којим околностима су та двојица Срба убијена. Стога Претресно веће не може ван разумне сумње да закључи да су та двојица људи убијена или да искључи могућност да су у време смрти активно учествовала у непријатељствима. Претресно веће закључује да сву тројицу оптужених треба ослободити оптужби из тачке 12.

54. Двојица од тројице оптужених, г. Рамуш Харадинај и г. Идриз Балај, ослобођени су кривице по свим тачкама оптужнице. Трећи оптужени, г. Лахи Брахијај, проглашен је кривим за мучење и окрутност поступање, али не у погледу г. Милоша Радуновића.

55. Тужилац се жалио на ову пресуду. Касније, 19. јула 2010. године, Жалбено веће МКТЈ-а је делимично усвојило жалбу тужиоца, укључујући део који се односи на г. Милоша

Радуновића, и наложио је да сва тројица оптужених буду поново саслушана по релевантним тачкама. Такође, жалба је измењена и допуњена како би обухватала и киднаповање гђе Милице Радуновић.

56. Дана 29. новембра 2012, Претресно веће је поново размотрило доказе које је представио тужилац и издало је пресуду у поновном суђењу (ИТ-04-84bis-Т), у којој је дошло до следећег закључка:

(в) Закључак

203. Према исказу из друге руке који је дао сведок 28, већина косовских Срба је, након што је ОВК 21. априла 1998. године заузео Дашиновац у општини Дечани, напустила своје домове, али су Слободан Радошевић и Милош Радуновић остали у свом селу с осталим сељанима, наиме Милицом Радуновић и породицом Марковић. Дана 22. априла 1998. године, Станиши Радошевићу, сину Слободана Радошевића, није дозвољено да се врати у Дашиновац како би пронашао свог оца.
204. Већу су из разних извора предочени и други докази из друге руке да су лица која су остала у Дашиновцу, а која се помињу у претходном параграфу, нестала. Србин Небојша Аврамовић, криминалистички техничар, лично је разговарао с породицама које су пријавиле нестанак Слободана Радошевића и Милоша Радуновића због тога што су њихови синови били припадници МУП. Зоран Стијовић, службеник РДБ, посведочио је да су, на основу информација добијених од Владе Мирчића, оперативца РДБ из Дечана, Слободан Радошевић, Милош Радуновић и супруга Милоша Радуновића убијени. Он није навео поткрепу за ову тврдњу.
205. Рустем Тетај је у сведочењу рекао да је чуо „две различите верзије“ у вези с нестанком двојице косовских Срба, „Милоша“ и „Слободана“ из села Дашиновац. Дели Лекај, командант ОВК у селу Љумбарда у општини Дечани, рекао је Рустему Тетају да је он, Дели Лекај, с неколико војника ОВК ушао у Слободанову кућу у Дашиновцу да је опљачка, верујући да је кућа празна. У кући је дошло до размене ватре и Слободан је убијен. Рустем Тетај је касније видео да је Дели Лекај рањен, а наводно га је ранио Слободан.
206. По другој верзији коју је Рустем Тетај рекао да је чуо, ти исти војници ОВК приближавали су се тој истој кући. Косовски Србин по имену Слободан, који је видео војнике, замолио је другог косовског Србина који се звао Милош да уђе с њим у кућу. Слободан је пуцао и ранио једног војника ОВК, а касније су та двојица косовских Срба одведена Харадинају и Балају у Глођане. Тамо је Балај, када је чуо да је рањен војник ОВК, Слободану пуцао у ногу. Харадинај је наредио да ту двојицу људи одведу у Прилеп у општини Дечани, како би се прикључили сопственим снагама. Припадници ОВК у Прилепу, плашећи се одмазде због рањавања Слободана, вратили су ту двојицу у Дашиновац. Сведок је чуо како људи говоре да су та два косовска Србина два дана касније пронађена мртва испред својих кућа у Дашиновцу.
207. Веће је у доказе уврстило и изјаве које је српској полицији наводно дао заробљени припадник ОВК Беким Калимаши. У тим изјавама се говори о учешћу Бекима Калимашија у отмици једне групе људи из Дашиновца од стране ОВК, који су, како се наводи у тим изјавама, били косовски Срби с тог конкретног подручја. Према изјави која се приписује Бекиму Калимасхију, отете људе су одвели у Јабланицу и притворили их, а забележено је да је Калимаши чуо да су их малтретирани и убили.
208. Веће је, да би оценило доказну вредност наводних изјава Бекима Калимашија, испитало околности у којима су те изјаве дате. Каже се да су те и друге изјаве службеницима СУП Ђаковица дала лица која су била у групи од 10 до 12 косовских Албанаца које је полиција ухапсила 3. септембра 1998. године у селу Кодралија. Радован Златковић из СУП Ђаковица посведочио је да су двојица полицајаца, по

- његовом наређењу, обавила разговоре с Бекимом Калимашијем и Зенелом Алијом. Он је у сведочењу рекао да је био присутан све време тих разговора, који су трајали два-три дана, али је такође рекао да није све време био тамо. Ниједно од лица чија се имена појављују у изјавама датим службеницима СУП Ђаковица није сведочио пред Већем. У време обављања разговора, Раде Влаховић, један од људи који су узимали изјаве, веровао је да су његове родитеље отели припадници ОВК. Радован Златковић је у сведочењу рекао да је полицајцима наложио да постављају питања на албанском језику и да је бележио одговоре које су му они преводили. Међутим, он је рекао и то да лично није водио белешке, да су људи који су обављали разговоре водили белешке и да је он на том предмету радио на основу тих бележака. Изјаве су забележене на српском језику, иако су разговори обављени на албанском језику, пошто Беким Калимаши није говорио српски, а Зенел Алија је говорио „мало“. Једна од изјава које се приписују Бекиму Калимашију није потписана. Веће неће даље разматрати ту непотписану изјаву.
209. Веће је такође уврстило у доказе службене белешке с разговора које су службеници РДБ обавили са Зенелом Алијом и Лулом (Љуљ, Лули) Мусајем, који су такође били у групи људи који су ухапшени 3. септембра 1998. године. Богдан Томаш је у сведочењу рекао да су ти разговори обављени 7. септембра 1998. године. Он је такође рекао да су он и његов колега искористили законски предвиђену могућност да с дотичним лицима обаве разговоре током три дана, односно 7, 9. и 10. септембра 1998. године. Међутим, у службеним белешкама припремљеним после тих разговора помињу се само разговори који су са Зенелом Алијом обављени 9. и 10. септембра 1998, а са Лулом (Љуљ, Лули) Мусајем 8. и 9. септембра 1998. године.
210. Горенаведена питања стварају сумњу у поузданост тих изјава и службених белешки. Међу доказима се налазе и следеће изјаве: изјава коју је Лул (Љуљ, Лули) Мусај 9. новембра 1999. године дао Комисији за ратне злочине у Дечанима, у којој се наводи да је 5. септембра 1998. године претучен у СУП Ђаковица и да је премлаћивање трајало 10 дана, још једна изјава Лула (Љуљ, Лули) Мусаја, дата у јулу 2006. године, у којој се наводе даље појединости о тим истим догађајима, као и изјава коју је Зенел Алија дао у мају 2006. године и у којој се наводи да су он и други, укључујући Бекима Калимашија, били злостављани током хапшења 3. септембра 1998. године и да су Зенела Алију мучили и приморали да потпише изјаве током каснијег заточења у СУП Ђаковица. Ти наводи, заједно са сумњама изнетим у претходним параграфима, покрећу озбиљна питања у погледу поузданости изјава Бекима Калимашија и Зенела Алије датих СУП Ђаковица и службених белешки о разговорима обављеним са Зенелом Алијом и Лулом (Љуљ, Лули) Мусајем. У тим околностима, Веће не придаје никакву тежину информацијама садржаним у тим изјавама, као ни у службеним белешкама о тим разговорима.
211. Ако се поново осврнемо на инцидент са Слободаном Радошевићем и Милошем Радуновићем, син Слободана Радошевића, Станиша Радошевић, дао је неколико исказа о томе шта је чуо да се догодило његовом оцу. Он је од неименованог пријатеља чуо да је тај пријатељ отишао од куће када су поред њега у два возила прошли припадници ОВК у униформи, возећи Слободана Радошевића и Милоша Радуновића. Према исказу Станише Радошевића, тај пријатељ је покушао да спречи припаднике ОВК да одведу ту двојицу људи, па је претучен. Из исказа тог пријатеља, како га је пренео Станиша Радошевић, није јасно да ли је тај пријатељ видео да ли су та два човека тукли. Према исказу Станише Радошевића, припадници ОВК одвезли су се с том двојицом људи у правцу Пожара. Станиши Радошевићу је тај пријатељ рекао и да је чуо гласине да су Слободана Радошевића и Милоша Радуновића касније убили и бацили их поред пута близу места које се зове „Линкин Пут“. Према исказу Станише Радошевића, када је његов пријатељ отишао тамо да то провери, нашао је тела која су се већ распадала, па је лопатом коју је понео преко њих набацао мало земље.

212. Станиша Радошевић је такође говорио о исказу једног другог пријатеља, Славише Марковића. Станиша Радошевић је посведочио да је дан након његовог малтретирања, Славиша Марковић дошао из Дашиновца и рекао му да је његов отац, Слободан Радошевић, „највероватније“ заробљен и убијен. Славиша Марковић је Станиши Радошевићу рекао да је било „велико пуцање“ око 19:00 или 19:30 часова, што је Станиша Радошевић приписао нападу на кућу свог оца. Према исказу Станише Радошевића, Славиша Марковић је то приписао „терористима“ ОВК. Станиша Радошевић је био убеђен да то није могао да уради нико други будући да су припадници ОВК били једини којима је било дозвољено кретање на том подручју.
213. Станиша Радошевић је такође чуо разне гласине о судбини свог оца. Према једној од тих гласина, Слободана Радошевића и Милоша Радуновића су одвели у село Прилеп и у неком тренутку су били рањени. Према тој гласини, мештани села Прилеп нису желели да им дозволе да тамо остану из страха да ће њих окривити за оно што се догодило. Ту двојицу људи су затим одвели у Глођане и они су потом умрли, или тамо или у селу Дашиновац. Према једној другој гласини, њих су испитивали и ранили у Глођану, а затим су их одвели у Прилеп у општини Дечани, а на крају у Дашиновац, где су убијени или су остављени да искрваре на смрт. Станиша Радошевић је додао да је чуо још једну гласину да је Дели Лекај, припадник ОВК у Глођану, учествовао у хапшењу, а можда и у убиству његовог оца.
214. Веће примећује да ови искази о судбини горепомнутих лица која су последњи пут виђена у Дашиновцу представљају гласине, највећим делом бројне и из неименованих извора. Они стога нису поуздани. Нека од лица чији су искази размотрени горе, као што је Дели Лекај, можда су била лично заинтересована да умање или погрешно представе сопствено учешће у догађајима. Тужилаштво није предочило никакве директне доказе о томе шта се догодило с несталим лицима након што су она остала у Дашиновцу. Веће примећује и да се разни искази који су размотрени знатно разликују у неким деловима и да један другом противрече. На основу доказа, нема довољно основа за закључак о околностима под којима су та лица умрла. Када је реч о Слободану Радошевићу, Веће узима у обзир и сведочење његовог сина Станише Радошевића, који се сетио да је Слободан Радошевић носио маскарну јакну и да је имао ловачку пушку оног дана када га је последњи пут видео. То, у најмању руку, буди разумну сумњу у то да ли је Слободан Радошевић активно учествовао у непријатељствима када је умро.
215. Српски истражитељи су посмртне остатке пронађене код Дашиновца у општини Дечани приписали Слободану Радошевићу и Милошу Радуновићу. У извештају о увиђају који су сачинили српски истражитељи наводе се појединости о резултатима обдукција извршених на телима пронађеним на местима ексхумација код језера и Дашиновца. Према том извештају, на свим пронађеним телима били су присутни преломи и други знаци мучења, а утврђено је да су узрок смрти биле стрелне ране из ватреног оружја. На локацији ексхумације у Дашиновцу пронађена је и лична карта Милоша Радуновића, заједно с одећом. Посмртни остаци које су горепомнути српски истражитељи приписали двојици поменутих лица састоје се од четири фрагмента пљоснатих костију лобање за које је „антрополошким прегледом“ утврђено да припадају најмање трима различитим жртвама, као и од других костију и фрагмената костију. На основу предочених доказа, као што је размотрено на другим местима, Веће не прихвата да је ван разумне сумње доказано да су ти посмртни остаци заправо посмртни остаци Слободана Радошевића и Милоша Радуновића.
216. Веће примећује да му нису предочени даљи докази о Милици Радуновић и породици Марковић. Све у свему, предочени докази нису довољни или нису довољно поуздани да би се утврдиле околности смрти лица која су нестала из Дашиновца или да би се утврдио идентитет извршилаца или било какво учешће ОВК.

57. На основу недовољног броја доказа, Претресно веће је ослободило кривице сву тројицу оптужених по свим тачкама последње оптужнице и наложило је њихово ослобађање из притвора (ИТ-04-84*bis*-Т). Поступак МКТЈ-а по овом предмету је завршен.

III. ЖАЛБА

58. Жалилац се жали на УНМИК-ов наводни пропуст да ваљано истражи нестанак гђе Милице Радуновић и отмицу и убиство г. Милоша Радуновића. У том погледу, Комисија сматра да се жалилац позива на кршење процедуралног проширења члана 2 Европске конвенције о људским правима (ЕКЈП).

59. У погледу нестанка гђе Милице Радуновић, жалилац се такође жали на душевну бол и патњу, које су јој наводно проузроковане овом ситуацијом. У том погледу, она се ослања на члан 3 ЕКЈП.

IV. ПРАВО

A. Наводно кршење процедуралне обавезе сходно члану 2 ЕКЈП

1. Опсег разматрања Комисије

60. При одлучивању о томе да ли сматра да је дошло до повреде члана 2 (процедуралног проширења) ЕКЈП, Комисија узима у обзир постојећу судску праксу, нарочито ону Европског суда за људска права. Међутим, Комисија је такође свесна чињенице да се жалбе упућене њој значајно разликују од оних које су поднете Суду. Као прво, тужена страна није држава, већ привремена међународна територијална управа овлашћена да обавља привремене дужности на Косову. За УНМИК се не везују никакве сумње у погледу материјалних обавеза сходно члану 2 ЕКЈП. Друго, док су они који су осумњичени за наводна убиства и/или отмице недржавни актери у ограниченом броју предмета пред Европским судом, такви су сви осумњичени у предметима пред Комисијом, углавном, али не искључиво, повезани са сукобом. Комисија мора узети у обзир ове факторе при првобитној процени процедуралних позитивних обавеза међудржавне организације у погледу поступака учињених од стране трећих страна на територији над којом има привремену законодавну, извршну и судску контролу.

61. Пре него што започне разматрање меритума жалби, Комисија би желела да разјасни домен свог разматрања.

62. Комисија напомиње да је, након усвајања Уредбе УНМИК-а бр. 1999/1 25. јула 1999. године, УНМИК преузео обавезу поштовања међународно признатих стандарда у погледу људских права при обављању својих функција. Ово прихватање обавеза детаљно је описано у Уредби УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. године, према којој је УНМИК прихватио обавезе сходно следећим инструментима који се тичу људских права: Универзалној декларацији о људским правима, Европској конвенцији о људским правима и њеним протоколима, Међународном споразуму о грађанским и политичким правима (МСГПП), Међународном споразуму о економским, социјалним и културним правима, Међународној конвенцији о уклањању свих видова расне дискриминације, Конвенцији о уклањању свих видова дискриминације жена,

Конвенцији против мучења и осталог окрутног, нечовечног и понижавајућег поступања или кажњавања и Конвенцији о правима детета.

63. Комисија такође примећује да, према члану 1.2 УНМИК-ове Уредбе бр. 2006/12 од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права, Комисија „треба да проучи жалбе уложене од стране било које особе или групе особа које тврде да су жртве кршења (својих) људских права од стране УНМИК-а“. Из тога следи да једино поступци или пропусти који се могу приписати УНМИК-у леже у оквиру надлежности Комисије *ratione personae*. У том погледу, треба напоменути, као што је горе наведено, да од 9. децембра 2008. године, УНМИК више не спроводи извршну власт над косовским правосудним системом и системом за спровођење закона. УНМИК стога не сноси одговорност ни за какво кршење људских права наводно почињено од стране тих тела. У погледу тога што се жалилац жали на поступке који су се догодили након овог датума, они леже ван надлежности Комисије *ratione personae*.
64. Такође, Комисија наглашава да, што се тиче њене надлежности *ratione materiae*, из члана 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 следи да она може испитати само жалбе које се односе на наводно кршење људских права. То значи да она може да разматра само поступке или пропусти који су предмет жалбе због тога што нису у складу са међународним инструментима људских права наведеним горе у тексту (видети § 62). У конкретним случајевима убистава и нестанака под околностима опасним по живот, није улога Комисије да замени надлежне органе у истражи случаја. Њен задатак је ограничен на разматрање ефикасности кривичне истраге таквих убистава и нестанака, у светлу процедуралних обавеза које проистичу из члана 2 ЕКЉП.
65. Комисија даље напомиње да, сходно члану 2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, она има правну надлежност једино над жалбама које се односе на наводна кршења људских права „до којих је дошло 23. априла 2005. или касније или су произашла из чињеница насталих пре овог датума, при чему су ове чињенице проузроковале континуирано кршење људских права“. Следи да догађаји који су се одиграли пре 23. априла 2005. године генерално леже ван надлежности Комисије *ratione temporis*. Међутим, у мери у којој такви догађаји проузрокују континуирану ситуацију, Комисија има надлежност да разматра жалбе које се односе на ту ситуацију (видети предмет Европског суда за људска права (ЕСЉП), Велико веће [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, бр. 16064/90 и остали, пресуда од 18. септембра 2009, §§ 147–149; ЕСЉП, *Кинар против Турске* [ВВ] бр. 25781/94, пресуда од 10. маја 2001, § 136, ЕКЉП 2001-IV).

2. Поднесци страна

66. Жалилац се жали, у суштини, на повреду права које се односе на изостанак адекватне кривичне истраге у вези са нестанком гђе Милице Радуновић и отмицом и убиством г. Милоша Радуновића.
67. У својим примедбама на меритум жалбе, СПГС не оспорава чињеницу да је УНМИК имао одговорност да спроведе ефикасну истрагу нестанка гђе Милице Радуновић и отмице и убиства г. Милоша Радуновића, у складу с општом обавезом обезбеђивања ефикасне примене домаћих закона којима се штити право на живот, која му је прописана Резолуцијом 1244 Савета безбедности УН-а (из 1999. године) (видети § 13 изнад) и накнадно дефинисана Уредбом УНМИК-а бр. 1999/1 о овлашћењима

Привремене управе на Косову и касније Уредбом УНМИК-а бр. 1999/24 о закону примењивом на Косову и чланом 2 ЕКЈП.

68. СПГС прихвата чињеницу да су гђа Милица Радуновић и г. Милош Радуновић нестали под околностима опасним по живот и не оспорава одговорност УНМИК-а да спроведе истрагу у вези с њиховим случајем, сходно процедуралном делу члана 2 ЕКЈП. Он тврди да, генерално, при разматрању тога да ли је УНМИК испунио своје процедуралне обавезе сходно члану 2 ЕКЈП, Комисија мора узети у разматрање посебне околности на Косову у то време.
69. СПГС сматра да је таква обавеза двострука, укључујући обавезу да се истрагом утврди судбина и/или локација преминуле особе; и обавезу спровођења истраге којом се може утврдити да ли је до смрти дошло незаконитим путем и која може довести до идентификације и кажњавања лица одговорних за нестанак и/или смрт несталих лица.
70. СПГС напомиње да је до „нестанка гђе Милице Радуновић и г. Милоша Радуновића дошло на почетку сукоба на Косову. У том погледу, такође треба напоменути да је Резолуција 1244 (из 1999. године) Савета безбедности Уједињених Нација, која је успоставила УНМИК и КФОР у својству институција са међународним присуством на Косову, усвојена је 11. јуна 1999, скоро четрнаест месеци након нестанка гђе Милице Радуновић и г. Милоша Радуновића. Од 23. априла 1998. до 11. јуна 1999. године, српске власти биле су задужене за Косово и нису успеле да добију информације о судбини гђе Милице Радуновић и о томе где се она налази“.
71. СПГС додаје да је јуна 1999. године, „безбедносна ситуација на Косову након сукоба остала напета. КФОР је још увек радио на развоју снаге довољне за одржавање јавне безбедности и реда и мира, и догодио се одређени број озбиљних кривичних инцидената чије су мете били косовски Срби, укључујући отмице и убиства“.
72. СПГС тврди да је у својој судској пракси по питању члана 2, Европски суд за људска права навео да треба узети у обзир потешкоће настале након сукоба и проблеме који су ограничавали истражне органе у истрази оваквих случајева. У том погледу, СПГС подсећа на пресуду од 15. фебруара 2011. године коју је донео Европски суд по предмету *Палић против Босне и Херцеговине*, у чијем се ставу 70 наводи:
- „Суд узима у обзир комплексну ситуацију у Босни и Херцеговини, нарочито у првих десет година након рата. У таквој послератној ситуацији, оно што представља немогућ и/или несразмеран терет мора да се мери врло конкретним чињеницама и контекстом. С тим у вези, Суд напомиње да је више од 100.000 људи убијено, скоро 30.000 људи је нестало, а више од два милиона људи је расељено током рата у Босни и Херцеговини. Избор је неизбежно морао да се направи у смислу послератних приоритета и ресурса [...]“.
73. Са становишта СПГС-а, у периоду након сукоба на Косову, УНМИК се суочио са ситуацијом сличном оној у Босни. Многи људи за које се није знало где се налазе отети су, убијени и сахрањени у необележеним гробовима на територији Косова или ван ње, што је умногоме отежало проналажење и повратак њихових посмртних остатака.
74. У јуну 2002. године УНМИК је успоставио КНЈСМ са мандатом да утврђује судбину несталих лица; међутим, он се суочио са многим изазовима на почетку свог ангажовања

због онога што су претходно урадили углавном актери независни од УНМИК-а. Конкретно, СПГС наводи да је сакупљање доказа о ратним злочинима почело са доласком НАТО-а 1999. године, са независним тимовима из неколико земаља који су функционисали под слабом координацијом МКТЈ-а. Недостатак стандардних радних процедура или централизације довео је до проблема са доказима прикупљеним у овој фази. Године 2000, МКТЈ је спровео велику, централизовану, форензичку операцију у ораховачкој мртвачници, где је применио стандардне радне процедуре за све форензичке тимове осим британског, који је функционисао независно у Приштини. СПГС наводи да су, у покушају да покажу да су злочини били систематски и широко распрострањени, тимови МКТЈ-а обављали обдукције на што је више тела могуће, вршећи идентификацију у малој мери или је уопште нису вршили; штавише, неидентификована тела која су ексхумирана 1999. године поново су сахрањена на локацијама које још увек нису познате КНЛСМ-у. Након што је МКТЈ окончао своје ангажовање 2000. године, ЈНЛ полиције УНМИК-а наставио је истраге несталих лица у мањем обиму, „ex-officio, без икакве шире стратегије у погледу подизања оптужнице“. Услед тога, прикупљен је велики број неструктурисаних информација.

75. СПГС тврди да је проналажење и идентификовање несталих лица у горе описаном контексту веома тежак и дуготрајан задатак. Он даље тврди да број несталих лица чије је остатке пронашао и идентификовао КНЛСМ „сведочи о његовом напорном раду између 2002. и 2008. године“ и да се „у гробницама и даље проналазе тела и у току су идентификације и повраћаји посмртних остатака члановима породица, често на основу информација садржаних у списима УНМИК-овог КНЛСМ-а“. СПГС даље напомиње да је „поступак оснивања система који ће моћи ефикасно да решава нестанке и друга озбиљна кршења међународног хуманитарног права разумљиво постепено“ на Косову, што се огледа у горенаведеном предмету *Палић*. СПГС даље напомиње да се овај процес „ослањао на велики број актера, а не на УНМИК, на пример на Међународну комисију за нестала лица, Међународни комитет Црвеног крста и домаће организације за нестала лица“.
76. СПГС даље тврди да је од фундаменталног значаја за спровођење ефикасних истрага професионална, добро обучена и добро опремљена полиција и да таква полиција није постојала на Косову након сукоба. У том полицијском вакууму након завршетка сукоба, УНМИК је морао да испочетка изгради нову Косовску полицијску службу, што представља један дуготрајан и изазован задатак који, према наводу СПГС-а, још увек траје. СПГС такође наводи да се полиција УНМИК-а суочила са бројним изазовима током вршења функција спровођења закона, које јој је постепено преносио КФОР у периоду 1999-2000. године. Он се, у том погледу, осврће на Годишњи извештај полиције УНМИК-а за 2000. годину, у коме је ситуација описана на следећи начин:

„Полиција УНМИК-а је морала да ради у послератном окружењу у ком је затекла беживотна тела и опљачкане и спаљене куће. Етничко насиље је избијало у виду илегалних исељавања, принудних одузимања имовине, спаљивања кућа и физичког насиља над заједницама широм Косова. Бес и тензија су били јако изражени међу свим етничким групама, а појачавали су их извештаји о несталим и умрлим особама. За полицију УНМИК-а је постао императив да успостави ред и да брзо изгради оквир за упис и истрагу злочина.

Све ово је морало да се уради уз ограничене физичке и људске ресурсе. Пошто је ово била прва извршна мисија у историји УН-а, било је неопходно да се на

терену разраде концепт, планирање и спровођење. Због 20 различитих националности које су учествовале на почетку, полицијским руководиоцима је представљало изазован задатак да установе заједничку праксу за постизање оптималних резултата у једном високо ризичном окружењу“.

77. СПГС наводи да је ЈИРЗ полиције УНМИК-а ангажовао међународну полицију УНМИК-а и припаднике домаће Косовске полицијске службе и усмерио се на кривичну истрагу случајева несталих лица. Њихове обавезе обухватале су проналажење илегалних гробова, идентификацију починилаца и прикупљање доказа везаних за злочине. Припадници међународне полиције УНМИК-а који су радили на предметима несталих лица морали су да се прилагоде спровођењу истрага на иностраној територији и у иностраној земљи, са ограниченом подршком Косовске полиције која је још увек била у развоју.
78. СПГС наводи да су припадници међународне полиције УНМИК-а морали да се прилагоде спровођењу истрага на иностраној територији и у иностраној земљи, са ограниченом подршком Косовске полиције која је још увек била у развоју. Он даље наводи да су ови истражитељи често наилазили на ситуације где појединци који су поседовали релевантне информације о локацији и судбини несталих лица нису желели да открију такве информације. Према наводима СПГС-а, „таква ограничења су спречила институцију каква је полиција УНМИК-а да спроведе све истраге на начин, ако се посматра системски, који се јавља или који се бар очекује, у државама са боље успостављеним институцијама и без прилива предмета ове природе повезаних са ситуацијом након сукоба“.
79. У погледу истрага у вези са нестанком гђе Милице Радуновић и отмицом и убиством г. Милоша Радуновића, СПГС наводи да се „на основу референтног броја који је ЈНЛ доставио у погледу нестанка гђе Милице Радуновић и г. Милоша Радуновића може тврдити да су УНМИК-ов КНЛСМ и ЈНЛ сазнали за њихов нестанак 21. маја 2002. године. Он такође напомиње да су УНМИК-ов КНЛСМ и ЈНЛ контактирали чланове породице гђе Милице Радуновић и г. Милоша Радуновића како би добили још информација о њиховом нестанку и било какву назнаку која би могла да доведе до проналажења гђе Милице Радуновић, али такве информације нису биле доступне. Он је такође напоменуо да се „не може закључити ван сваке разумне сумње да ли је гђа Милица Радуновић још увек жива“.
80. У наставку, СПГС наводи да се „може тврдити да су информације у овим предметима детаљно истражене и да су на крају предмети размотрени пред Кривичним судом за бившу Југославију (МКТЈ)“. Он напомиње да је „полиција УНМИК-а заиста отворила и спровела истрагу у циљу проналажења гђе Милице Радуновић и г. Милоша Радуновића. Отмица и убиство г. Милоша Радуновића један је од предмета који су детаљно истражени и чак су размотрени пред МКТЈ-ом, и 3. априла 2008. је донета пресуда по предмету бр. ИТ-04-84-Т, а пресуда након поновног суђења... донета је 29. новембра 2012. године. По овом предмету је покренут судски поступак пред МКТЈ-ом, 10. марта 2005“.
81. СПГС такође напомиње да се „на основу упоређивања копије предметног списка који је саставио УНМИК-ов КНЛСМ и списка под МКТЈ-евим предметним бр. ИТ-04-84-Т, чини да први спис садржи мали део целог истражног процеса у погледу нестанка гђе Милице Радуновић и г. Милоша Радуновића“. СПГС описује конкретне закључке које је

донео МКТЈ по питању гђе Милице Радуновић и г. Милоша Радуновића, а затим даје наводе из ХРАП-овог предмета бр. 245/09, *Ремештар*, који је такође обухватао жртве, у погледу кога је УНМИК-ове истраге преузео МКТЈ. Конкретно, СПГС напомиње да је у предмету Рамиштар, који се тиче свеобухватног примата надлежности МКТЈ-а, Комисија навела да је, „током периода под надлежношћу Комисије, одговорност УНМИК-а у погледу свих аспеката процедуралне обавезе из члана 2 ЕКЈП била подређена примату надлежности МКТЈ-а“.

82. СПГС накнадно тврди да је „на сличан начин, у овом предмету, доношењем одлука у вези са киднаповањем гђе Милице Радуновић и г. Милоша Радуновића пред МКТЈ-ом, у предмету бр. ИТ-04-84, *Харадинај и остали*, одговорност УНМИК-а у погледу члана 2 ЕКЈП потпала под примат МКТЈ-а; према томе, нису постојала кршења члана 2 ЕКЈП“.

3. Процена Комисије

83. Комисија сматра да се жалилац позива на повреду процедуралне обавезе која проистиче из права на живот, загарантованог чланом 2 ЕКЈП, у погледу тога да полиција УНМИК-а није спровела ефикасну истрагу у вези са нестанком гђе Милице Радуновић и отмицом и убиством г. Милоша Радуновића.

a) Подношење релевантних списа

84. СПГС примећује да су сви доступни списи који се тичу истраге достављени Комисији. Дана 3. јула 2015. године, УНМИК је потврдио Комисији да се достављање може сматрати завршеним (видети § 10 горе у тексту). Комисија је са веб-странице МКТЈ-а прибавила додатне доказе о учешћу МКТЈ-а у истрази нестанка гђе Милице Радуновић и отмице и убиства г. Милоша Радуновића.
85. Комисија напомиње да је у члану 15 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 наведено да Комисија може затражити од УНМИК-а да достави било који документ и да је СПГС обавезан да сарађује са Комисијом и пружи неопходну помоћ, што посебно укључује пружање докумената и информација релевантних за жалбе. У том погледу, Комисија се позива на судску праксу Европског суда за људска права да треба да се извуку закључци на основу понашања тужене стране током поступка, укључујући њен пропуст „да достави информације које поседује без одговарајућег објашњења“ (видети ЕСЈП, *Челикбилек против Турске*, бр. 27693/95, пресуда од 31. маја 2005. године, § 56).
86. Комисија такође напомиње да је правилно одржавање истражних списа који се тичу таквих кривичних дела као што су убиства и нестанци, од отварања истрага до њихове предаје, кључно за наставак таквих истрага и пропуст да се то учини могао би стога сâм по себи покренути питања сходно члану 2. Комисија такође напомиње да УНМИК није доставио никакво објашњење због чега би документација могла бити непотпуна нити о томе који делови могу бити непотпуни.
87. Комисија није у позицији да сама провери потпуност примљених истражних списа. Комисија ће стога проценити меритум жалби на основу докумената који су јој доступни (у том смислу, видети ЕСЈП, *Чекојев против Русије*, бр. 39358/05, пресуда од 15. марта 2011, § 146).

b) *Опита начела која се тичу обавезе спровођења ефикасне истраге сходно члану 2*

88. Комисија напомиње да је позитивна обавеза истраживања нестанака широко прихваћена у међународном праву људских права, макар од случаја Интерамеричког суда за људска права *Веласкез-Родригез* (видети предмет Интерамеричког суда за људска права (ИАСЉП), *Веласкез-Родригез против Хондураса*, пресуда од 29. јула 1988. године, Серија Ц бр. 4). КЉП је такође навео да позитивна обавеза проистиче из члана 6 (право на живот), члана 7 (забрана окрутног и нечовечног поступања) и члана 9 (право на слободу и безбедност личности), тумачено заједно са чланом 2 став 3 (право на ефикасан правни лек) МСГПП-а (видети КЉП, Општи коментар бр. 6, 30. април 1982. године, § 4; КЉП, Општи коментар бр. 31, 26. мај 2004. године, §§ 8 и 18, СГПП/Ц/21/Рев.1/Дод. 13; видети такође, између осталог, КЉП, *Мухамед Ал-Авани против Либијске Арапске Цамахирије*, саопштење бр. 1295/2004, разматрања од 11. јула 2007, СГПП/Ц/90/Д/1295/2004). Обавеза истраживања нестанака и убистава такође је утврђена у Декларацији УН-а о заштити свих особа од принудног нестанка (А/Res/47/133, 18. децембар 1992. године) и додатно је разрађена у смерницама УН-а као што су Приручник УН-а о ефикасној превенцији и истрази ванправних, арбитражних и преких егзекуција (1991) и „Смернице о спровођењу истрага Уједињених нација у вези са наводним масакрима“ (1995). Важност обавезе је потврђена усвајањем Међународне конвенције о заштити свих особа од принудног нестанка 2006. године, која је ступила на снагу 23. децембра 2010. године.
89. Да би се бавила тврдњама жалилаца, Комисија се посебно осврће на добро утврђену судску праксу Европског суда за људска права о процедуралним обавезама сходно члану 2 ЕКЉП. Суд је сматрао да „Обавеза заштите права на живот сходно члану 2 Конвенције, тумачена заједно са општом дужношћу државе сходно члану 1 Конвенције 'да осигура свакоме унутар [своје] надлежности права и слободе дефинисане у Конвенцији', имплицитно захтева постојање неког облика ефикасне званичне истраге када су појединци убијени“ (видети, *mutatis mutandis*, ЕСЉП, *Макен и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 27. септембра 1995, § 161, Серија А бр. 324; и ЕСЉП, *Каја против Турске*, пресуда од 19. фебруара 1998. године, § 105, *Извештаји о пресудама и одлукама 1998-I*; видети такође ЕСЉП, *Јасинскис против Летоније*, бр. 45744/08, пресуда од 21. децембра 2010, § 71). Обавеза спровођења такве истраге проистиче у свим случајевима убистава и осталих сумњивих смртних случајева, без обзира на то да ли су починиоци приватна лица или државни агенти, или су непознати (видети ЕСЉП, *Колеви против Бугарске*, бр. 1108/02, пресуда од 5. новембра 2009, § 191).
90. Европски суд је такође навео да процедурална обавеза пружања неког облика ефикасне званичне истраге такође постоји када је појединац нестао под околностима опасним по живот и није ограничена на случајеве када је очигледно да је нестанак проузрокован од стране државног агента (видети ЕСЉП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 53, при § 136).
91. Надлежни органи морају сами предузети радње када им се скрене пажња на одређени предмет и не смеју препустити подношење формалне пријаве или преузимање одговорности за спровођење било каквих истражних поступака иницијативи блиских сродника (видети ЕСЉП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, бр. 21689/93, пресуда

од 6. априла 2004, § 310; видети такође ЕСЈП, *Исајева против Русије*, бр. 57950/00, пресуда од 24. фебруара 2005. године, § 210).

92. Успостављајући стандарде ефикасне истраге, Суд је навео да истрага, „поред независности, приступачности за породицу жртве, спровођења разумном брзином и експедитивношћу, пружања довољног елемента јавне критике истраге и њених резултата, такође мора бити ефикасна у смислу да може довести до утврђивања тога да ли је смрт изазвана незаконитим путем и, ако је то случај, до идентификације и кажњавања одговорних лица (видети ЕСЈП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 102, при § 191; видети такође ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, бр. 4704/04, пресуда од 15. фебруара 2011. године, § 63). То није обавеза пружања резултата, већ употребе средстава. Надлежни органи морају предузети све могуће разумне кораке да би обезбедили доказе који се тичу инцидента, укључујући, између осталог, сведочења очевидаца, форензичке доказе и, када је то применљиво, аутопсију која пружа потпун и тачан запис о повреди и објективну анализу клиничких налаза, укључујући узрок смрти. Сваки недостатак у истрази који спречава да се њоме установи узрок смрти, или одговорна особа или особе, ствара ризик да таква истрага неће испунити овај стандард (видети ЕСЈП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен горе у тексту, § 312; и *Исајева против Русије*, наведен горе у тексту, § 212).
93. Конкретно, закључак истраге мора бити заснован на детаљној, објективној и непристрасној анализи свих релевантних елемената. Пропуст праћења очигледног следа истраге нарушава, у одлучујућој мери, могућност да се њоме утврде околности случаја и идентитет одговорних лица (видети ЕСЈП, *Колеви против Бугарске*, наведен изнад у § 89, при § 201). Међутим, природа и степен разматрања којима се испуњава минимални праг ефикасности истраге зависе од околности конкретног случаја. Они се морају проценити на основу релевантних чињеница и у погледу практичних реалних околности истражних радњи (видети ЕСЈП, *Велсеа и Мазаре против Румуније*, бр. 64301/01, пресуда од 1. децембра 2009, § 105).
94. У том контексту се подразумева услов ажурности и разумне експедитивности. Чак и у ситуацијама када можда постоје препреке или потешкоће које спречавају напредак истраге, брза реакција надлежних органа је од кључног значаја за одржавање поверења јавности у њих у погледу поштовања владавине права и за спречавање стварања слике о тајном учествовању у незаконитим радњама или њиховом толерисању (видети ЕСЈП, *Пол и Одри Едвардс против Уједињеног Краљевства*, предмет бр. 46477/99, пресуда од 14. марта 2002, § 72, ЕКЈП 2002-II).
95. Посебно у погледу несталих особа које су касније пронађене мртве, Суд је навео да се поступцима ексхумације и идентификације посмртних остатака не исцрпљује обавеза сходно члану 2 ЕКЈП. Суд сматра да „процедурална обавеза која проистиче из нестанка генерално не престаје све док локација и судбина особе не буду познати, те је она стога континуираног карактера“ (ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен у § 136 изнад, при § 46; у истом смислу случај ЕСЈП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 102, при § 148, *Аслаканова и остали против Русије*, бр. 2944/06 и остали, пресуда од 18. децембра 2012. године, §§ 122). Међутим, Суд такође наглашава да ова процедурална обавеза „не престаје да постоји чак ни након проналажења тела... Тиме се расветљава само један аспект судбине несталих лица и генерално остаје обавеза да се објасне нестанак и смрт, као и да се идентификује и кривично гони сваки починитељ незаконитих дела који има везе са тим нестанком и

смрћу“ (случај ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад, при § 46; у истом смислу случај ЕСЈП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 102, при § 145). Иако проналажење и накнадна идентификација посмртних остатака жртве сами по себи могу представљати значајан успех, процедурална обавеза сходно члану 2 и даље постоји (видети случај ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен у § 92 изнад, при § 64).

96. Што се тиче захтева за јавни надзор, Суд је даље навео да мора постојати довољан елемент јавног надзора над истрагом или њеним исходима да би се осигурала одговорност у пракси, као и у теорији. Потребан степен јавног надзора може се знатно разликовати од случаја до случаја. Међутим, у свим случајевима, сродник жртве мора бити укључен у поступак у оној мери која је неопходна за заштиту његових или њених легитимних интереса (видети случај ЕСЈП, *Ахмет Озкан и остали*, наведен у § 91 изнад, при §§ 311-314; ЕСЈП, *Исајева против Русије*, наведен изнад у § 91, при §§ 211–214 и предмете који се наводе у њему; ЕСЈП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 7. јула 2011. године, бр. 55721/07, § 167, ЕКЈП 2011).
97. Суд је такође истакао огроман значај који ефикасна истрага има у утврђивању истине о ономе што се догодило, чиме се задовољава право на истину, не само због породица жртава, већ и због жртава сличних злочина, као и опште јавности, која има право да сазна шта се догодило (ЕСЈП [ВВ], *Ел-Масри против Бивше Југословенске Републике Македоније*, бр. 39630/09, пресуда од 13. децембра 2012. године, § 191; ЕСЈП, *Ал-Нашири против Пољске*, бр. 28761/11, пресуда од 24. јула 2014. године, §§ 495–496). Органи Уједињених нација су такође уверени у значај права на истину. Према речима Генералног секретара Уједињених нација, „право на истину подразумева свест о потпуној и комплетној истини о повредама права и догађајима који су се одиграли, карактеристичним околностима везаним за њих и о учесницима у њима. У случају несталих лица... то подразумева и право на откривање судбине и локације жртве“ (видети Извештај Генералног секретара УН-а, *Нестала лица*, документ УН-а А/67/267, 8. август 2012. године, § 5; видети такође КЈП, *Шедко и Бондаренко против Белорусије*, Саопштење бр. 886/1999, разматрања од 3. априла 2003, § 10.2, СГПП/Ц/77/Д/886/1999; КЈП, *Меријам, Филипе, Аугусте и Томас Санкара против Буркине Фасо*, Саопштење бр. 1159/2003, разматрања од 8. марта 2006, § 10.2, СГПП/Ц/86/Д/1159/2003; Комитет УН-а за људска права, Резолуције 9/11 и 12/12: *Право на истину*, 24. септембар 2008. и 12. октобар 2009; Преамбула и члан 24 став 2 Конвенције о заштити свих људи од принудног нестанка, наведено у § 106 изнад; видети такође Извештај Специјалног известиоца о унапређењу и заштити људских права и основних слобода током борбе против тероризма, г. Бена Емерсона, *Оквирни принципи за обезбеђивање одговорности јавних функционера за тешка и систематска кршења људских права почињена у контексту државних анти-терористичких иницијатива*; документ УН-а А/КЈП/22/52, 1. март 2013, § 23–26).

с) *Применљивост члана 2 на контекст Косова*

98. Комисија је свесна чињенице да је до нестанка гђе Милице Радуновић и отмице и убиства г. Милоша Радуновића дошло скоро годину дана пре распоређивања УНМИК-а на Косову, током оружаног сукоба, када су били распрострањени криминал, насиље и мањак безбедности.

99. СПГС, са своје стране не оспорава чињеницу да је УНМИК имао обавезу да истражи овај случај сходно члану 2 ЕКЈП. Међутим, према наводима СПГС-а, јединствене околности које припадају контексту Косова и распоређивању УНМИК-а у првој фази његове мисије треба да буду узете у обзир приликом процене тога да ли је ова истрага у складу са чланом 2 ЕКЈП. У суштини, СПГС тврди да на УНМИК није могуће применити исте стандарде који се примењују на државу у уобичајеној ситуацији.
100. Комисија сматра да аргументи које је изнео СПГС покрећу два главна питања: прво питање је да ли стандарди члана 2 настављају да се примењују у ситуацији када постоји сукоб или опште насиље, а друго је да ли треба сматрати да се такви стандарди у потпуности примењују на УНМИК.
101. Што се тиче применљивости члана 2 на УНМИК, Комисија подсећа да је, након усвајања Уредбе УНМИК-а бр. 1999/1 25. јула 1999. године, УНМИК преузео обавезу поштовања међународно признатих стандарда у погледу људских права при обављању својих функција. Ово прихватање обавеза детаљно је описано у Уредби УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. године, према којој је УНМИК прихватио обавезе сходно одређеним инструментима који се тичу људских права, укључујући ЕКЈП. С тим у вези, Комисија је већ закључила да је тачно да се привремено карактер УНМИК-а и тешкоће с њим у вези морају прописно узети у обзир у погледу бројних ситуација, али ни у ком случају се ови елементи не смеју схватити као изговор за смањење стандарда у поштовању људских права, који су прописно уграђени у мандат УНМИК-а (видети случај ХРАП, *Милогорић и остали*, бр. 38/08 и остали, мишљење од 24. марта 2011. године, § 44; *Бериша и остали*, бр. 27/08 и остали, пресуда од 23. фебруара 2011. године, §§ 25; *Лалић и остали*, бр. 09/08 и остали, мишљење од 9. јуна 2012. године, § 22).
102. У погледу применљивости члана 2 на ситуације у којима постоји сукоб или опште насиље, Комисија подсећа да је Европски суд за људска права утврдио применљивост члана 2 на ситуације након сукоба, укључујући оне у земљама бивше Југославије (видети, између осталих примера, ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен у § 92 изнад и ЕСЈП, *Јуларић против Хрватске*, бр. 20106/06, пресуда од 20. јануара 2011). Суд даље наводи да процедурална обавеза сходно члану 2 наставља да се примењује у „тешким безбедносним околностима, укључујући оне у контексту оружаног сукоба“ (видети ЕСЈП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, наведен изнад у § 96, при § 164; видети такође ЕСЈП, *Гулеч против Турске*, пресуда од 27. јула 1998. године, § 81, Извештаји 1998-IV; ЕСЈП, *Ерги против Турске*, пресуда од 28. јула 1998. године, §§ 79 и 82, Извештаји 1998-IV; ЕСЈП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен изнад у § 91, при §§ 85–90, 309–320 и 326–330; *Исајева против Русије*, наведен изнад у § 91, при § 180 и 210; ЕСЈП, *Канлибаши против Турске*, бр. 32444/96, пресуда од 8. децембра 2005. године, §§ 39–51).
103. Суд је признао да „када до смрти [и нестанака] које треба истражити према члану 2 дође под околностима општег насиља, оружаног сукоба или побуне, истражитељи могу наићи на препреке и конкретна ограничења могу захтевати употребу мање ефикасних мера истраге или могу довести до одлагања истраге“ (видети ЕСЈП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, наведен изнад, при § 164; ЕСЈП, *Базоркина против Русије*, бр. 69481/01, пресуда од 27. јула 2006. године, § 121). Ипак, Суд је сматрао да „обавеза сходно члану 2 која се тиче заштите живота подразумева да, чак и у тешким безбедносним условима, морају бити предузети сви разумни кораци како би

се обезбедила ефикасна, независна истрага у вези са наводним кршењима права на живот (видети, између много осталих примера, ЕСЈП, *Каја против Турске*, наведен изнад у § 89, при §§ 86-92; ЕСЈП, *Ерги против Турске*, наведен изнад, при §§ 82–85; ЕСЈП [ВВ], *Танрикулу против Турске*, бр. 23763/94, пресуда од 8. јула 1999, §§ 101–110, ЕКЈП 1999-IV); ЕСЈП, *Кашијев и Акајева против Русије*, бр. 57942/00 и 57945/00, пресуда од 24. фебруара 2005. године, §§ 156–166; ЕСЈП, *Исајева против Русије*, наведен изнад у § 91, при §§ 215-224; ЕСЈП, *Мусајев и остали против Русије*, бр. 57941/00 и остали, пресуда од 26. јула 2007. године, §§ 158–165).

104. Слично томе, КЈП је закључио да се право на живот, укључујући процедуралне гаранције, сматра врховним правом од кога није дозвољено никакво одступање чак ни у ванредним околностима када је угрожен живот нације (видети, КЈП, Општи коментар бр. 6, наведен изнад у § 88, при § 1; КЈП, *Абубакар Амиров и Аизан Амирова против Руске Федерације*, Саопштење бр. 1447/2006, разматрања од 22. априла 2009, § 11.2, СГПП/Ц/95/Д/1447/2006). Такође, КЈП је напоменуо применљивост чланова 2 (3), 6 и 7 МСГПП, уз посебни осврт на УНМИК-ову обавезу да спроведе ваљане истраге у вези са нестанцима и отмицама на Косову (видети КЈП, Закључне примедбе Комитета за људска права: Косово (Србија), 14. август 2006, §§ 12-13, СГПП/Ц/УНК/ЦО/1).
105. Комисија разуме потешкоће са којима се УНМИК сусрео током прве фазе свог ангажовања. Комисија напомиње да је одговарајућа важност која је дата питању несталих лица на Косову значила да је УНМИК морао да узме у обзир како хуманитарну, тако и кривичну димензију ситуације. Конкретно, Комисија сматра да су важност која се приписује кривичним истрагама и потешкоће на Косову које су ограничиле могућност истражних органа да спроведу такве истраге, довеле до тога да буде од кључног значаја да УНМИК од самог почетка успостави окружење које погодује обављању значајних истрага. Ово подразумева успостављање система који обухвата елементе попут приписивања свеобухватне одговорности по питању надзора и праћења напретка истрага, обезбеђивања редовних извештаја о напретку истрага као и поступка прописне предаје предмета међу различитим службеницима или јединицама полиције УНМИК-а. Такав систем би такође требало да узме у обзир заштиту потреба жртава и сведока (видети, *mutatis mutandis*, ЕСЈП, *Р. Р. и остали против Мађарске*, бр. 19400/11, пресуда од 4. децембра 2012, §§ 28–32), као и да размотри нарочиту рањивост расељених лица у периоду након сукоба (видети ЕСЈП [ВВ], *Саргсијан против Азербејџана*, бр. 40167/06, одлука од 14. децембра 2011. године, § 145; и ЕСЈП [ВВ], *Чирагов и остали против Јерменије*, бр. 13216/05, пресуда од 14. децембра 2011. године, § 146). Иако схвата да је до распоређивања и организовања полиције и правосудног апарата дошло постепено, Комисија сматра да је овај процес завршен 2003. године када је Генерални секретар УН-а описао полицију и правосудни систем на Косову као системе који „добро функционишу“ и који су „одрживи“ (видети § 19 изнад).
106. Као одговор на примедбу СПГС-а да се члан 2 мора тумачити тако да се њиме не поставља немогући или несразмеран терет на надлежне органе, било у контексту полицијских активности или у контексту приоритета и средстава, Комисија узима у обзир да је Европски суд установио да се управо конкретним чињеницама и контекстима мора мерити шта заправо представља немогућ и/или несразмеран терет (видети ЕСЈП, случај *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 92, при §

70; *Брекнел против Уједињеног Краљевства*, бр. 32457/04, пресуда од 27. новембра 2007. године, § 62).

107. Међутим, Комисија сматра да у контексту најтежих злочина почињених против цивила, члан 2 налаже да надлежни органи предузму све истражне напоре како би утврдили чињенице и довели починиоце пред лице правде. Оваквим предметима се даје највећи приоритет.
108. Комисија даље напомиње да њен задатак није да испита релевантну праксу или наводне препреке спровођењу ефикасне истраге *in abstracto*, већ само у вези са њиховом конкретном применом на одређене околности везане за ситуацију која је предмет жалбе пред Комисијом (видети ЕСЉП, *Броган и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 29. новембра 1988. године, § 53, серија А бр. 145-Б). Комисија стога закључује да природа и степен јавног надзора у погледу тога да ли ефикасност истрага испуњава минимални праг зависе од околности одређеног предмета. Из тих разлога, Комисија сматра да ће утврдити, у погледу сваког предмета, да ли су предузети сви разумни кораци за спровођење ефикасне истраге као што то налаже члан 2, узимајући у обзир реалне околности истражног посла на Косову.

d) *Усаглашеност са чланом 2 у овом предмету*

109. У погледу овог предмета, Комисија подсећа да је октобра 2001. године, УНМИК сазнао за нестанак гђе Милице Радуновић, пошто је њено име стављено на списак несталих особа који је УНМИК-у проследио МКТЈ (видети изнад § 26). Што се тиче г. Милоша Радуновића, Комисија напомиње да је УНМИК сазнао за његову отмицу и убиство најкасније 10. децембра 2001, када је Канцеларија за везу београдског ЈНЛ-а проследила ову информацију полицији УНМИК-а коју је примила од „органа СРЈ“ (видети изнад § 46). Године 2002. и 2003, информације везане за овај случај унете су у базу података полиције УНМИК-а (видети изнад, §§ 32–39, 46–47). Међутим, већина ових истражних активности, осим прегледа предмета извршеног 2008. године (видети §§ 43–44 горе у тексту), лежи ван временске надлежности Комисије (видети § 65 горе у тексту).
110. У погледу периода под правном надлежношћу Комисије, у овом предмету, јасно је да су отмица и убиство г. Милоша Радуновића и нестанак гђе Милице Радуновић били, у овој фази, предмети МКТЈ-евог случаја бр. ИТ-04-84 *Харадинај и остали* (видети изнад § 50–57). Прва оптужница по овом предмету подигнута је марта 2005. Међутим, овај поступак није довео до идентификације и кажњавања починиоца/починилаца, пошто је на поновном суђењу, одржаном 29. новембра 2012. године, Претресно веће све оптужене ослободило кривице у погледу наводних злочина, укључујући наводе о подстицању, наручивању и планирању убиства г. Милоша Радуновића (видети § 57 горе у тексту).
111. На почетку, Комисија наглашава да она не оспорава свеукупан примат надлежности МКТЈ-а у истрази сваког злочина у оквиру своје надлежности, који је почињен на територији бивше Југославије, због свог признатог међународног статуса у складу са Резолуцијом 827 Савета безбедности УН-а (из 1993. године). Међутим, Комисија сматра да аспект који још увек треба да се истражи из перспективе процедуралне обавезе сходно члану 2 ЕКЉП, јесте питање тога да ли је УНМИК и даље имао било

какову обавезу сходно овом члану, поред обавезе сарадње и пружања помоћи МКТЈ-у, током периода надлежности Комисије.

112. У том смислу, Комисија подсећа да је, убрзо након успостављања УНМИК-а, током давања коментара о истрази наводних злочина на Косову, тужилац МКТЈ-а јасно навео да МКТЈ није поседовао „ни мандат ни средства за функционисање у својству примарне истражне и тужилачке агенције у погледу свих кривичних дела почињених на територији Косова. Истрага и гоњење за прекршаје који можда леже ван горенаведеног оквира правне надлежности у целости спадају под одговорност УНМИК-а, који делује путем Цивилне полиције УН-а (УНЦИВПОЛ) и новоформиране цивилне полиције на Косову, уз помоћ КФОР-а. Да би се обезбедило функционисање МКТЈ-евог КТ-а и горепомнутих агенција у оквиру њихових сфера, биће корисно одржавати ефикасну везу између њих и КТ-а. То би требало да омогући тужиоцу да буде стално обавештаван о природи и статусу истрага које спроводи УНМИК (УНЦИВПОЛ и снаге цивилне полиције), уз помоћ КФОР-а, по питању случајева који потенцијално могу бити повезани са злочинима под надлежношћу МКТЈ-а“. У истој изјави, тужилац МКТЈ-а је поновио да су „судске власти на Косову компетентне да суде оптуженима за злочине који су такве природе да потпадају под надлежност Међународног суда. У одређеним случајевима који се морају решавати од случаја до случаја, Међународни кривични трибунал има право да тражи од домаћих судова да се подреде његовој надлежности, у складу са Статутом Трибунала и његовог Правилника о поступку и доказима“.⁸
113. Према мишљењу Комисије, „примат“ правне надлежности МКТЈ-а није апсолутан. Заиста, у члановима 8–10 МКТЈ-евог Правилника о поступку и доказима [ПоП] наведени су услови који се тичу његовог права да преузима истраге и утврђује званичне процедуре које треба поштовати. Члан 8 МКТЈ-евог ПОП-а гласи: „У случајевима када се тужиоцу чини да је кривично дело у оквиру правне надлежности Трибунала било или јесте предмет истрага или кривичних поступака покренутих у суду било које државе, тужилац може затражити од те државе да достави све релевантне информације у том погледу, а држава је у обавези да одмах проследи те информације тужиоцу, у складу са чланом 29 Статута“. У члановима 9 и 10 јасно стоји да када се испуне одређени услови, по захтеву тужиоца, одговорно претресно веће може званично да затражи од релевантног државног суда да уступи тај поступак надлежности Трибунала (видети ХРАП, *Ремииштар*, предмет бр. 245/09, мишљење од 17. октобра 2014, §§ 105–106).
114. Комисија је убеђена да је МКТЈ морао да упути државним органима званични захтев за информације и сарадњу или захтев за уступање поступка. Дакле, МКТЈ је морао да упути такав захтев УНМИК-у пре преузимања предмета, што би се званично видело из документације УНМИК-а. Овим би се, *прво*, оправдао изостанак активности УНМИК-ових органа у погледу конкретних истрага и, *друго*, то би омогућило будуће праћење и преузимање истражних докумената и доказа од стране државних органа, када се укаже потреба за тим.

⁸ Видети: изјаву тужиоца Међународног кривичног трибунала за бившу Југославију, Карле дел Понте, о истрази и гоњењу починилаца кривичних дела ратних злочина почињених на Косову, 29. септембар 1999. // веб-страница МКТЈ-а [електронска база података] – <http://www.icty.org/sid/7733> (прегледано 8. октобра 2015).

115. Међутим, у истражном спису који је УНМИК ставио на располагање Комисији нема никаквих назнака о ангажованости МКТЈ-а на било ком ступњу истраге коју је спроводила полиција УНМИК-а, са изузетком једног могућег разговора ради распитивања код МКТЈ-а о том предмету, 2002. године (видети изнад, § 47). Штавише, чак и 2008. године, након што је спис био размотрен, изгледа да ЈИРЗ полиције УНМИК-а, који је био главна јединица задужена за решавање свих истрага ратних злочина на Косову, није био упознат са постојећим поступком МКТЈ-а. Без обзира на то, у свом поднеску о прихватљивости меритума ових жалби, УНМИК је у суштини приписао изостанак истражне активности полиције УНМИК-а МКТЈ-евој истрази (видети изнад, §§ 80–82).
116. Комисија напомиње ове чињенице са великом забринутошћу јер се чини да је МКТЈ преузео УНМИК-ове истражне списе без упућивања икаквог званичног захтева, и чак без икаквог трага о тој активности. Уколико је то тачно, то би могло озбиљно да утиче на могућност праћења документације и доказа по том предмету, као и на обезбеђивање оригиналности документације. Одсуство одговарајућег ланца чувања истражних списа може утицати на будући кривични поступак и, накнадно, на права заинтересованих страна.
117. Комисији је такође упозната са чињеницом да је од њеног оснивања МКТЈ поседовао одређени број теренских канцеларија на територији бивше Југославије, које су „првобитно биле успостављене као испоставе [КТ-а] и биле су смештене у Београду, Сарајеву, Загребу, Приштини, Бања Луци и Скопљу. ...Почетком 2000. године, теренске канцеларије у Сарајеву, Београду, Загребу и Приштини добиле су архиву, првенствено у функцији лакшег приступа инфорацијама и јавног информисања. Тужилаштво се повукло из канцеларије у Приштини 2006. године и из канцеларије у Загребу, 2010. године“.⁹ Касније, 31. децембра 2012. године, затворена је теренска канцеларија тужилаштва МКТЈ-а у Приштини.¹⁰
118. Тако, према мишљењу Комисије, није искључено да је МКТЈ такође спровео независну истрагу отмице и убиства г. Милоша Радуновића и нестанка гђе Милице Радуновић, у оквиру шире истраге по предмету *Харадинај и остали*. Такође је могуће да органи УНМИК-а нису сазнали ни за једну активност предузету од стране МКТЈ-евог КТ-а. Овим може да се објасни недостатак информација у истражном спису, везаним за ангажовање МКТЈ-а.
119. Иако Комисији није достављен ниједан доказ о томе када је МКТЈ преузео руковођење овим истрагама, познато је да је 4. марта 2005. године МКТЈ-ев КТ подигао прву оптужницу по предмету *Харадинај и остали* (ИТ-04-84-И), у којој је г. Милош Радуновић наведен међу мушкарцима српске националности из села Дашиновац, које је наводно отела и убила ОВК. Дакле, јасно је да је најкасније до марта 2005. године МКТЈ преузео потпуну контролу над овим истрагама.
120. Такође, Комисија је мишљења да се 29. новембар 2012. године, када је Претресна комисија МКТЈ-а донела пресуду након поновног суђења по предмету *Харадинај и остали* (ИТ-04-84bis-Т), може разумно сматрати крајем судског поступка МКТЈ-а. Сви

⁹ Видети: Трибунал затвара теренске канцеларије у Хрватској и на Косову // веб-страница МКТЈ-а [електронска база података] – <http://www.icty.org/sid/11180> (прегледано 8. октобра 2015).

¹⁰ Видети: Ibid.

оптужени по предмету ИТ-03-66 ослобођени су кривице у погледу отмице и убиства г. Милоша Радуновића и нестанак гђе Милице Радуновић, које је починила ОВК (видети изнад, § 57).

121. Комисија је свесна чињенице да не могу све истраге довести до идентификације и успешног кривичног гоњења починилаца. Међутим, Комисија је такође напоменула у много наврата да обавеза спровођења истраге није прекршена само због тога што истрага не производи задовољавајући резултат и да истрага мора да се спроведе на озбиљан начин и не сме да буде пука формалност (видети нпр, случај *Младеновић*, мишљење ХРАП-а од 26. јуна 2014. године, §§ 192–194; *Ремиштар*, предмет бр. 245/09, § 115). Дакле, Комисија сматра да, пошто су лица одговорна за отмицу и убиство г. Милоша Радуновића и нестанак гђе Милице Радуновић изведена пред лице правде, процедурална обавеза из члана 2 ЕКЈП није била испуњена и да је требало наставити са њеним спровођењем, упркос томе што је протекао дуг временски период од тренутка када су почињени наводни злочини.
122. У том погледу, Комисија подсећа да је Европски суд за људска права, изражавајући своје мишљење у погледу сличног случаја, навео да „постоји мало основа за заузимање превише конвенционалног става у погледу могућности постојања обавезе спровођења истраге незаконских убистава која су се догодила много година након ових догађаја, пошто је признато да су кривично гоњење и кажњавање починилаца од јавног интереса, нарочито у контексту ратних злочина и злочина против човечности (видети ЕСЈП, *Брекенел против Уједињеног Краљевства*, наведен у § 106 горе у тексту, при § 69).
123. Према мишљењу Комисије, након доношења одлуке Претресног већа МКТЈ-а у поступку поновног суђења, новембра 2012. године, у складу са настављеном обавезом спровођења истраге, надлежност за такву активност је требало да буде званично пребачена на ЕУЛЕКС, који је 9. децембра 2008. године преузео потпуну оперативну контролу у области спровођења правде на Косову (видети § 21 горе у тексту). Тада би ЕУЛЕКС-ови органи имали обавезу да користе средства која су им на располагању да размотре истрагу како би се уверили да ништа није занемарено, и да обавесте сроднике о напретку ове истраге. Међутим, активност власти, а не УНМИК-а, након децембра 2008. године, лежи ван надлежности Комисије (видети §§ 63–65 горе у тексту).
124. Комисија изражава дубоко жаљење поводом чињенице да путем истраге и судског поступка МКТЈ-а, као и оних које је спровео УНМИК, до сада нису могле да буду идентификоване особе одговорне за нестанак гђе Милице Радуновић и отмицу и убиство г. Милоша Радуновића, и што те особе нису изведене пред лице правде. Под таквим околностима, Комисија понавља да, иако садашња ситуација лежи ван њене правне надлежности, остаје обавеза да се настави са истрагом по овом предмету, у складу са релевантним процедуралним захтвима из члана 2 Конвенције.
125. Комисија прихвата изјаву СПГС-а да су МКТЈ-еви тимови извршили обдукције на што је више тела могуће, и вршили су идентификацију у недовољној мери или је уопште нису вршили, као и да су их поново сахранили на локацијама које су још увек непознате КНЛСМ-у (видети § 74 горе у тексту). Комисија изражава озбиљну забринутост поводом садашње патње жалиоца и других особа у сличним ситуацијама, услед одлагања проналажења, идентификације и предаје посмртних остатака њихових сродника, изазваног овим околностима. Комисија је такође забринута због очигледног

раскорака између неизвесности МКТЈ-а у погледу идентификације г. посмртних остатака г. Милоша Радуновића и коментара садржаних у списима УНМИК-а (видети §§ 214-215, МКТЈ-еве пресуде по поновном суђењу, од 28. новембра 2012, који је као референца наведен горе у тексту, на страни 19, и упоредити са §§ 27, 49 горе у тексту).

126. Након што је размотрила све аспекте овог случаја, Комисија закључује да, у погледу тога што се ова истрага приписује органима УНМИК-а, не постоји кршење процедуралног проширења члана 2 ЕКЈП.

В. Наводно кршење члана 3 ЕКЈП

127. Жалилац наводи да су недостатак информација и неизвесност у вези са нестанком гђе Милице Радуновић изазвали душевну бол њој и њеној породици. У том погледу, Комисија сматра да се жалилац позива на члан 3 ЕКЈП којим се забрањује нечовечно и понижавајуће поступање.

1. Опсег разматрања Комисије

128. Комисија ће размотрити наводе сходно члану 3 ЕКЈП, примењујући исти опсег разматрања који је предвиђен чланом 2 (видети §§ 60–65 горе у тексту).

129. Комисија подсећа да је Европски суд за људска права закључио у много наврата да ситуација принудног нестанка покреће повреду члана 3 у погледу блиских сродника жртве. Она наглашава да у погледу члана 3 „суштина такве повреде не лежи толико у чињеници да је члан породице ‘нестао’, већ се односи на реакције и ставове надлежних органа на насталу ситуацију након што им је предочена“ (видети нпр. ЕСЈП [ВВ], *Чакићи против Турске*, бр. 23657/94, пресуда од 8. јула 1999, § 98, ЕКЈП, 1999-IV; ЕСЈП [ВВ], *Кипар против Турске*, бр. 25781/94, пресуда од 10. маја 2001, § 156, ЕКЈП, 2001-IV; ЕСЈП, *Орхан против Турске*, бр. 25656/94, пресуда од 18. јуна 2002, § 358; ЕСЈП, *Базоркина против Русије*, наведен изнад у § 103, при § 139; ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 92, при § 74; ЕСЈП, *Алпату Израилова против Русије*, бр. 15438/05, пресуда од 14. марта 2013. године, § 69; видети такође ХРАП, *Здравковић*, бр. 46/08, одлука од 17. априла 2009, § 41). „Сродник може тврдити да је директна жртва понашања надлежних органа поготово у погледу тих реакција и ставова“ (видети, између осталих, ЕСЈП, *Ер и остали против Турске*, бр. 23016/04, пресуда од 31. јула 2012, § 94).

130. На крају, када се ради о душевној патњи изазваној реакцијама надлежних органа на нестанак, наводна повреда је у супротности са материјалним елементом члана 3 ЕКЈП, а не процедуралним елементом, као што је случај у погледу члана 2 (ЕСЈП, *Гелајев против Русије*, бр. 20216/07, пресуда од 15. јула 2010. године, §§ 147-148).

2. Процена Комисије

131. Комисија подсећа да је изнад установљено да није било пропуста од стране УНМИК-а у погледу процедуралне обавезе из члана 2 ЕКЈП.

132. Комисија даље сматра да је, у складу са горе наведеним закључцима, током периода под надлежношћу Комисије, одговорност УНМИК-а у погледу свих аспеката процедуралне обавезе из члана 2 ЕКЈП била подређена примату надлежности МКТЈ-а.

Комисија стога сматра да исто важи и у погледу материјалне обавезе из члана 3 ЕКЉП.

133. Комисија не изражава ни најмању сумњу у то да је ова ситуација нанела дубоку патњу жалиоцу која је наставила да живи у неизвесности у вези са судбином своје мајке. Ипак, с обзиром на конкретне околности овог случаја, пошто није установила да је УНМИК починио кршење процедуралног елемента члана 2 ЕКЉП, Комисија из истих разлога сматра да УНМИК није починио кршење члана 3 ЕКЉП.

ИЗ ОВИХ РАЗЛОГА,

Комисија, једногласно,

- 1. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА НИЈЕ ДОШЛО ДО КРШЕЊА ПРОЦЕДУРАЛНЕ ОБАВЕЗЕ СХОДНО ЧЛАНУ 2 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА;**
- 2. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА НИЈЕ БИЛО КРШЕЊА ЧЛАНА 3 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА.**

Андреј Антонов
Мареk Новицки
Извршни службеник
Председавајући

СКРАЋЕНИЦЕ И АКРОНИМИ

ЦЈКИ – Централна јединица за кривичну истрагу
СГПП – Међународни споразум о грађанским и политичким правима
ИНС – Извештај о наставку случаја
ОП – Одељење правде
ОЈТ – Окружно јавно тужилаштво
ЕКЉП – Европска конвенција о људским правима
ЕСЉП – Европски суд за људска права
ЕУ – Европска унија
ЕУЛЕКС – Мисија владавине права Европске уније на Косову
СРЈ – Савезна Република Југославија
ХРАП – Саветодавна комисија за људска права
КЉП – Комитет за људска права Уједињених нација
ИАСЉП – Интерамерички суд за људска права
МКНЛ – Међународна комисија за нестала лица
МКЦК – Међународни комитет Црвеног крста
МКТЈ – Међународни кривични трибунал УН-а за подручје бивше Југославије
МТ – Међународни тужилац
КФОР – Међународне безбедносне снаге (обично познате као косовске снаге)
ОВК – Ослободилачка војска Косова
ЈНЛ – Јединица за нестала лица
НАТО – Северно-атлантски споразумни савез
КНЛСМ – Канцеларија за нестала лица и судску медицину
ОЕБС – Организација за европску безбедност и сарадњу
КТ – Тужилаштво МКТЈ-а
ЗЗП – Захтев за помоћ МКТЈ-евог КТ-а
ПоП – МКТЈ-ев Правилних о поступку и доказима
СПГС – Специјални представник Генералног секретара
УН – Уједињене нације
УНХЦР – Високи комесар Уједињених нација за избеглице
УНМИК – Привремена административна мисија Уједињених нација на Косову
КПИЖ – Комисија за проналажење и идентификацију жртава
ЈИРЗ – Јединица за истрагу ратних злочина